گُل خان نصیر

چاربندیاں

(رباعیات)

نزآراورِدوبند:

یوسف عزیز گچکی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

5/12/2014
TBT.

چار بندیاں

(رباعیات)

گُل خان نصیر

نزآراو رِدو بند: یوسف عزیز گچکی

شنگکار

بلوچستان اکیڈمی، تربت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

(اے کتاب ءِ ڈراہیں حق بلوچستان اکیڈمی ءِ گ اَنت)

سرتاک :

گالسنج : بلوچستان اکیڈمی، تربت

چاپ : جولائی 2014ء

تاکدیم : 184

دانگ : 500

نہاد : 250 کلدار

شنگکار : بلوچستان اکیڈمی، تربت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

Scanned by CamScanner

نام گپت:-

راج ءِ ہما نرمزاریں ورناہانی نام ءَ کہ وتی شکّلیں
ساہ وگُنگریں بالاد اِش پہ مسکین سرڈگار ءِ رَکّھ و
آجوئی ءِ جہداں ندر کتگنت ، یامس اَلنگیں دُومگاں
شپ جاہ وروچ جاہ ئنت ، کہ شائر پہ ہمے روچاں
وداریگ اَت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

لڑ

☆ پچار		..7..
☆ دا نکے دگر	یوسف عزیز گچکی	..9..
☆ میر گل خان نصیرءِ چار بند	غنی پرواز	..18..
☆ چار بندیاں	قدیر لقمان	..27..
آجوئی		..31..
انسان		..39..
بدواہ اُودژمن		..45..
بلوچ		..53..
بوتار		..67..
برات / براس		..77..
بیل او بیلی		..83..
پُلنگ		..87..
جام اُو خان		..95..
جنگ		..103..
جُہد		..107..
حاکم و حکومت		..115..

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دوست او دِلواہ	..121..
زَروُسھور	..133..
سرمچار	..139..
سمین	..143..
سنگت	..149..
شائر	..155..
کیدوزندان	..165..
گُھلامی	..169..
گھدار	..175..
مارشت	..181..
مُلاّ	..191..
ننگ	..199..
وتن	..207..
ورنا	..217..
دنیاءِ دود	..229..
ھوراواَواریں	..235..

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

یوسف عزیز گچکی

نام:- محمد یوسف گچکی

پت ءِ نام:- میر حسن گچکی

ودی بوتن:- 1.1.1948

ودی بوتن ءِ جاگہ:- شہرک (تربت ءِ بیست و پنچ کلومیٹر رودرآ تک ءَ)

پنام:- عزیز

کلمی نام:- یوسف عزیز گچکی

وانگی زانت و زانش یا دربرگ:- تن ہشت پادکل ءَ نوشکے ءَ نہہ و دہ ءِ پادکل ہائی سکول خاران ءَ، دوازدہ اَچ خضدار کالج ءَ اُو بی۔اے۔اَچ شالکوٹ ءِ ڈگری کالج ءَ۔

کاروکسب:- 1973ءَ بگرتن دسمبر 2007ءَ 34 سال ءَ انڈسٹریز ءِ دپتر ءَ اَپسرے ءِ جہت ءَ کاراُو دسمبر 2007ءَ ڈپٹی ڈائریکٹر ءِ منصب ءِ سر ءَ ڈُ چاردات۔

لبزانکی پڑ ءِ حب وہدوک:- اَچ کسانی ءَ مات و پتانی بیرانی ءَ پدسر پہ نوشکے ءَ وتی ترو ءِ لوگ ءَ کپت (منی ترو کہ منی ملکھیں مات ءِ بدل اَت۔ واجہ گل خان نصیر ءِ لوگ بانک اَت) زند ءِ بنداتی روچانی بہرے بلوچی زبان ءِ مزن نامیں راجد پتر زانت، لبزانکی شہ نویس اُو آجوئی پسندیں سرشائر واجہ گل خان نصیر ءِ مہروانیں سا ہگ ءَ اُو واجہ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

آغا نصیر خان احمد زئی ءِ شہ زانتیں چاگرد ءَ گوستگ ۔ رندترءَ کالج ءِ روچاں وتی وانگی لوٹ وگزرانی پیلو کننگ ءَ ریڈیو پاکستان کوئٹہ ءِ بلوچی پروگراماں اوار کپت ۔ چوش گوں بلوچی زبان، لبزانک اُو اہدی شائری ءَ نزیک بوتگ اُو سرپدی گرتگ ءِ حب و سکین گیش بوتنت، بلوچی زبان ءِ نامی ایں گشندہ و پہلواناں گوں چوش کہ فیض محمد بلوچ، مرید بلیدی، حانی، مُلا موسیٰ اُو محمد ہاشم ءِ رنگیں وش گوشانی نزیکی ءَ اے حُب ءَ را گیش کناں کت ۔ مئیل وتب گوں اہدی شائری ءِ پٹ ولوٹی کاراں بوت ۔ سکین و دلبڈی رسئت ۔ چوش واجہ ءِ اولی کتاب ''رنگیں لال'' سیمی بہر 1970 ءَ ءَ اَچ بلوچی اکیڈمی شال ءِ کنڈ ءَ شنگ بوت ۔ دومی کتاب زرگر حسن کیچی ءِ شیئری مڈی اِنت کہ ''گوناپ'' ءِ نام ءَ 1975 ءَ ءَ شنگ بوت ۔ 1990 ءَ ءَ ''ملک دینار میرواڑی'' ءِ شیئری دپتر (اولی بہر) ''زری نوذ'' اُو 2002 ءَ ءَ آئی ءِ واجہیں پت ''عبدالکریم میرواڑی ءِ شیئرانی دپتر'' یاتانی دریگ'' ءِ نام ءَ اَچ بلوچی اکیڈمی ءِ پلو ءَ شنگ وتالان بوتگ ئنت ۔

''چار بندیاں'' شمے دست ءَ اِنت، ملک دینار میرواڑی ءِ انگہ دگہ دود پترانی سرءَ واجہ ءِ کار برجا اِنت ۔ اچیشاں ابید دو کتاب پہ چھاپ وشنگ ءَ جریدگ ئنت ۔ واجہ ءَ اہدی شائری ءِ پُھر گنجیں مڈی ءَ چہ کم وگیش سی تن سی و پنچ ہزار شیئری ٹپہ و بند مُچ کُتہ اُو نزآورتگ ئنت کہ ایش انگہ رِد و بند دئیگ و پہ بلوچ راج وکئوم ءَ ٹیکی وسوگات کننگی اَنت ۔

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دا نکے دِگر

بلوچی اَہدی شائری وتی سیمی دور ءِ گڈی سر جہلگاں اِر کپان ءَ گوں یک نزمیں گامے گیجے ءَ مدان مدان ءَ وتی ہمارواتی اوبُن دودی کڑی ماں کڑی بستگیں رہنداں دیما جنزاں ات کہ یک انا گت ءَ گوں انچیں چوٹے ءَ دچار کپت کہ اُوداں جاور اُو حالیت پہک دگر اُو بدل اتنت ۔ اِلم، زانت اُوزانش ءِ رہشونی ءَ زندءِ ہر رہند بدل کرتگ اتنت ۔ بنیادی زندءِ پگر و مارشت گوں نوکیں باریگ ءِ حیال ءُ لیکہاں دپ کپاں ءَ پروت ءَ نوکیں راہے شون دیاں اتنت ۔ بلوچ ورنا کہ تن مزن مزنیں کالج و وانگ جاہاں شتگ و سربوتگ اتنت اچ نوکیں دور ءِ مٹ و بدلیاں وت ءَ راتن دیر ءَ دور داشتش نہ کُرت ۔ اُو مئے بلوچی اَہدی شائری ءِ کوہنیں رہنداں ءَ پروشان ءَ ایشی ءِ سر ءَ نوکیں زمانگ ءِ اثر دور دیُوکیں ورنائیں شائرانی تہا واجہ گل خان نصیر اُو محمد حسین عنقا ہما اولی مردم اتنت کہ آوان بلوچی شائری ءِ کرنیگیں رہنداں ءَ بدل کنان ءَ گوں نوکیں شائری رپک و راہاں نزیک کنان ءَ یک نوکیں دورے ءِ یک نوکیں اَہدے ءِ اُو یک نوکیں پگرے ءِ بندات کرتگ ات۔

1942 ءَ ءَ ہر دیں کہ واجہ گل خان نصیر ءَ وتی شائری ءِ نوکیں بنگیج گوں شاہگانیں بلوچی زبان ءِ کوہیں دلبند ءِ سر ءَ پادا تلگیں جہلیں گوہرمانی مروار دیں والماس تراشگیں لبزانی کارمرزی ءَ گوں کرت تہ ایش پہ وتی پراہ دامنی، مزن سندی، اُو بے گوانزی ءَ پہ واجہ گل خان ءِ پگری مارشت، حیالانی کینوس ءِ شاہگانی اُو دلی جوزہانی درشانی ءَ بُن چمگ ءِ رنگ ءَ آئی ءِ لوٹانی پورہ کنگ ءِ مستریں سئوب جوڑ بوت ۔ آ ءَ وت یک وانندگیں ورنائے ات ۔ اچ وتی کش و پہنات ءِ اندگہ زبانانی شائری ءَ سرپد و زانتکار ات ۔ اچاوانی شائری رہنداں بلد ات ۔ اُو اے رنگ آئی ءَ بلوچی شائری ءَ نوکیں رنگ، نوکیں حیال، نوکیں پگر، نوکیں رپک اُو

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نوک نوکیں تہر و ڈولاں گوں دری دگنیا ءِ شائری آں ہمگام کنان ءَ دیما برگ ءِ راہان ءَ شوہازگ ءِ جہد بنا کرت ئنت۔ اُوزوت آئی ءِ اولی شئیری دیوان ''گلبانگ'' 1952ءَ گوں ہے جہداں اُوگوں ہے نوکیں پگری رہنداں بلوچ راج ءِ دیما اتک۔ اُومزن سہرا گِگ بوت۔ پہ ہے سوب ءَ ما اے حبر ءَ گوں ستک ویکین ءَ گوشت کناں کہ نوکیں بلوچی شائری ءِ بن حشت ءِ ایرکنوک واجہ گل خان نصیرانت۔ چوش واجہ گل خان ءَ گوں وتی نوکیں تپاساں۔ شائری ءِ ہر تہر ءَ راوتی راجی زندمان ءِ ہرتنک و پہنات ءِ سرءَ چکاسان ءَ وتی پگری و مارشتی کینوس ءِ تہا جاہ دیان ءَ ایشی ءِ تہا چو وتی ہمسایگیں راجانی شائری ءِ ڈول ءَ سے بندی، چار بندی، پنچ بندی، شش بندی اُواندگردرستیں رنگ کہ اُردو اُو پارسی شائری ءَ مثلث، مربع، مخمس، مسدس، مثمن، یا کہ عُشر گشگ بنت آورت وگیش کُتگئنت۔ کہ چوش بلوچی شائری گوں نوکیں دور و بار یگ ءِ شائری رنگ و دروشاں جلوناک وزیبدار بوہان ءَ دیما شُت۔ کہ اچ ہے تہراں، اچ ہے رنگاں یکے رباعی اَت۔ اچ ہے تہراں یکے دو ادامن پہ درور پہ وتی گلیں وانوکانی پہمگ ءَ دیما کاراں اُوپیش دارگ ءِ جہد ءَ کناں۔ اِے نہہ ٹپکی شئیر کہ ماں ترکیب بند ءَ اِنت چار رنگ کرزیت۔

چمگ و آپانی سرءَ، سارتیں کاپر و ماڑی بستگئنت وش کوشیں مکاں
پَرش ئنت گوں کرمان ءِ گران گواپیں گالی و بوپ و اتلسیں بزم و بکملاں
پہ گروکانی تاگت و زور ءَ چِل ورئنت برز ءَ درتلگیں لوھ ءِ پکھاں
تازگ و شہدیں نیوگاں رنگ رنگیں ورئنت، نوشئنت شکل و سارتیں شربتاں
باگھچگ و پُلانی تہہ ءَ لڈئنت دُرجنک زیبا درمب گوئریں ماہ و کوکباں
پہ گل و بال ءَ کلکل ءَ حندئنت وگُلاں سندئنت پہ وتی ریزیں مہپراں
سبزگ و سارتیں ساہگاں تردئنت کاڑ حمارچمیں آھو ہیر ءِ کرگاں
گواتی ماں کوشیں گردن ءَ لکیت ہیجگ و تراسش دنت چو بر ءِ ماہلاں
جی منی سنگت! زندگانی ءِ بیاچشیں سورتاں دل ءِ چماں گوں بچار!

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہے ڈول ءَ یک دگہ شئیر یت کہ ہار ءِ بارو ءَ اِنت گپ ہما پیشی ایں اُو اہدیگیں اِنت۔ بلے رہبند اش نوک اِنت۔ تہر و وڑش گوں نوکیں گونا پے ءَ اِنت۔ مرچیگیں بار یگ ءِ شائری رپک ور ہبند ان ءَ کاربندان ءَ شائر ءَ وتی گالان ءَ گیشتر ڈولدار و زیبدار کتگ۔

کوہ و تلاراں دراں ءَ
سنگاں زنڈیں گراں ءَ
بُرزیں درچک وجران ءَ زرنگ وکایاں دریپان ءَ
کپتگیں بنڈ و داران ءَ
اژدر و زنڈیں ماران ءَ
رپتہ گرانیں باران ءَ زرنگ وکایاں دریپان ءَ
کوچک و دشتاں دنزیناں
کشت و کشاراں پنزیناں
بندوسپنڈاں کنزیناں زرنگ وکایاں دریپان ءَ

اُشتر اُو بلوچ اچ کرناں یکے دومی ءِ ہمراہ، درد وار، ہمپاد و ہمپند، پہ ہیل و آدت ءَ گوں یکے دومی ءَ نزیک و یک ڈول، سگ و جیرت یک، اُو پارکشی و کینگ یک، اُواچ درستاں گیش، چُپی، سادگی اُو گنگد امی ءِ اِلت یک ئنت۔ ہمیشا واجہ گل خان وتی یک شئیر ے ءِ تہا دیما گوں اُشتر ءَ گوئر کنت، گوں آئی ءَ گالوار بیت اُو دلی دردانی مارشتاں درشان کنان ءَ گوئشیت۔

سحرا ءِ یلیں دراج گردن
جک و کنگ ئنت تئی وردن
مرچی بیا کنوں جی جانے!
بیلی مجلس و دیوانے

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ریکی دامنے ایرنندوں
شنکیں تاگزانی چیر ءَ
تروکیں جہان ءَ گندوں
گوں ما چوں کتگ بے مہر ءَ
کئوم واریں کبی ایں شیر ءَ
سوچوک باگچھیں شہرانی
کرزی بیا مکن انکاراں
دلگوش کن منی گپتاراں

پرچے چو کتگ دیر پہم ءَ
ہرجا کہ توئے اُودا۔۔ما

برو بیدہاں چم سوچیں
گدہار و مُجیں ریگستان
جاکہ ے شے ہم روچیں
بے آپیں زر و گولستان
ہنکین انت جڑیں بارانی

ایش وہے رنگیں دگہ بازیں شئیری درواست ئنت کہ دیما آرگ بوت کنئت چو کہ اُستمان ءِ شائر، ڈیوا، اِے کنئگ ئنت، بلگ چاردہی ماہ کپئگ ءِ وہد ءَ، پلنگ کوہی، اُو بیا اُو بیامرید کہ اچیشاں ہرشئیر یک دگہ تہرے ءَ انت، یک نوکیں رنگے ءَ انت اُوگوں یک نوکیں گوناپے ءَ انت۔ انچو کہ ولجہ نصیر ءَ وتی شائری پگر ءَ کیت حیالانی بروبے دہیں سیاہ ڈنان و

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کوہستگی گروگتانی، پلنگاں رہوار داتگ، پہک ہے پیم ءَ شائری ءِ ہر گا مکیج، ہر ر پتار اُو ہر پیمیں تر ہڈ و دور اچائی ءِ ازمی اُو سر پدیں پگری منزلاں دیر وگستا نبوتہ۔ کہ اچاواں کیے شائری ءِ شاہگانیں پڑ ءَ ماں ''رباعی'' ءِ تہر وڈول اِنت۔ اے سر حال ءِ سر ءَ من باز گپ وجنگ نہ لوٹاں کہ ایشی ءِ بابت ءَ واجہ پرواز ءَ وتی پیش بندی دا نکانی تہا تن حدے ءَ حبر وحال کتگ۔ من بس لہتیں دا نکے گیش کناں۔

''رباعی'' کہ پارسی زبان ءَ ''چار بیتی'' اُو مائے مس بلوچی ءَ چار بندی گوُشاں بُن و بنز ہ ءَ عربی لبز یت کہ ایش اچ لبز رُبع ءَ درشتہ کہ ایشی مانا و متبل چارمی بہر، چارک یا چار یک اِنت۔ عربی اُردو ءِ نامی ئیں لبز بلد (لغت) ''القاموس الوحید'' ءَ ایشی مانا داتہ۔ چار بہر، چار ٹکر، چار باسک، یا چار پہناتی۔ وہدیکہ حساب ولیکھی اِلم ءَ ماں ہاشگل کہ چار برو بریں پہناتاں ہے رنگ ءَ گیشینگ بیت کہ درستیں سُر وگ یک ٹکے ءَ ماں اوار بنت۔ اُو ہے رنگ ءَ شائری زبان ہما شئیر وندءَ گوُشنت کہ آ ءِ لہتیں گیشتگیں رہبندانی سر ءَ اڈ دئیگ بیت۔

وہدیکہ پارسی زبان ءِ لبز بلد ''حُسن اللغات'' ءَ رباعی شائری ءِ ہما تہر ءَ گوُشنگ بیت کہ آئی ءِ چار بند بنت۔ کہ اَولی، دومی، اُو چارمی بند ہم قافیہ یا ہم رد بنت۔ ایش (بحر ہزج ءَ) دگہ ہچ بحر ءَ گوُشنگ نبیت۔ رباعی مدام ءَ بیست و چار سَنگی بیت''۔ تن یک حدے ءَ اُردو زبان ءِ لبز بلد ''فیروز اللغات'' ہم ایشی ءِ ہے مانا اُو متبل ءَ بیان کنت۔ بلہ کہ ایشی ءِ عربی ایت بلے ماں شائری تہر ءَ ایش عرب ءِ بدل ءَ عجم ءِ ونڈ ءَ بزاں پارسی شائری ءَ کپیت کہ ایشی ءَ رواج چہ ہے سر ڈگار ءَ گپتہ۔ رباعی ءِ شئیری تہر ءِ اڈ دئیوک چارمی یا پنچمی ہجری کرن ءِ نامداریں شائر ابوالحسن رُودکی ءَ را گوُشنگ بیت۔ وہدیکہ یک دگہ گوُشتنئے ءِ حساب ءَ ایشی ءِ بن حشت ءِ ایر کنوک غزنی ءِ حاکم امیر یعقوب بن لیث صفاری اِنت۔ گوُشئنت کہ یک روچے یعقوب بن لیث ءِ چک گوں وتی ہم کُنگلاں جوُزی لئیب ءَ اَت۔

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

پت یک کرے ءُ اُوشتا تکت گوگاہانی لئیب ءَ چار رنگ ءَ اَت۔ حاکم ءِ چک ءَ جنوز پہ گُل ءَ شانک داتئنت۔ چنتے جنوز پہ گل ءَ شت یکے دیر کپت بلے پدا لیٹ وران ءَ تن کل ءَ اتک وسر بوت۔ حاکم ءِ چک ءَ پہ گُل وشی گوں یک اجبیں وڑے ءَ درشان کنان ءَ گوئشت ''غلطاں غلاں ہمی رود تا لب گو'' بادشاہ ءَ راوتی چک ءِ پہ بے سمائی ءَ گوئشتگیں دا تک دوست بوتنت۔ شائران ءَ پرمانے کت بچارت اِے گال شئیری کالب ءَ کاینت۔ ''اَبودلف'' اُو''زینت الکعب'' ءَ گال پروشتنت تہ بحر ہزج ءِ کالب ءَ جاہ گپتنت گڑاں دگہ سے بند اِش گیش کُت اُو چوش شائری ءَ ماں یک نوکیں تہرے ودی بوت۔(1)

رباعی یا چار بندی ماں ہے بیست وچاریں باسکاں جاگرد اِنت۔ چار بندی ءِ ہر بند چہ اولی بند ءَ زیات جوان وزیبا بلے چارمی بند پگری لہاز ءَ اچ گُلاں گیش ڈولدار اُو بالا ہیت۔ البت اگن چاریں بندیکیں ردءَ بیائنت تہ باکے نیست اُو اِے ڈول ءَ ایش ''ترانہ'' گوئشگ بیت۔(2)

چار بندی انچش کہ من پیسرا گوئشت ایرانیانی اڑ داتگیں شائری ءِ یک تہر ایت۔ اُو آ ءَ باریگاں مس ایران ءِ دمگاں زانتکار و پہمند گیں سرانی کی نہ اَت۔ اِلم وزانت ءِ واجہ اُو اچ شائری ءَ بلد وزانندگیں مردماں پہ وتی دل وشی، دپ ءِ تام ءِ بدلینگ اُو ساہت تیری ءَ گوں شائری ءَ گیشتر حُب وہدوک داشت ئنت اُو ماں شائری ءَ آہانی دوست تریں تہر و رنگ چار بندی ءِ گت۔ چیا کہ مس اے تہر ءَ حکمتی پگر وجوزہانی پرائیں پڑے لیکگ بوگ ءِ سوٰب ءَ یک مزنیں ارزشتے اُو جاہے داتش۔ مس اِے پڑ ءَ شائرے ءَ پادوگام ہما وہد ءَ ایر کتئنت وہدیکہ آ ءَ مس شائری ءِ ہرتک و پہنات وپڑاں مزن زانتکار و سر پد اَت۔(3)

چارکڑی یا چار ٹپہ ءِ بستار چے ایت۔ بلے من کسانیں وتنک دپیں گٹے ءَ زانت وپہم ءِ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

زیبدار یں میتگانی آبات کننگ یا کہ یک کسانیں گردانکے ءِ تہا ہمارنگیں زیبائیں اُو جلوانا کیں نشک کشی کہ چاروک ءِ چم اچ چارنگ ءَ سیر مکننت ۔ چار بندی انت ۔ ہمیشا گوئشئنت کہ مس اے پڑ ءَ پادوگام جنگ ، ہمک شائر ءِ وس کارے نہ اِنت ۔ اُومس اے تہر ءَ ہچ شائرے تناوہد ءَ سرسوب بوت نکنت تنکہ مس آئی ءِ جبین ءَ اشکی تچن وسوز مان ، اُو پہک وہیمیں شائری مارشتانی سرپدی یے چہ کُدرت ءَ ودی کننگ مبیت آ ءَ چوشیں حکمتی گالانی گوئشتن ءِ واجہ بوت نبیت ۔ (4)

چار بندی وتی گرو بندو کانود ءِ سئوب ءَ ماں شائری تہراں اچ درستاں مُشکلیں و گراں تریں تہر اِنت ۔ پر چہ کہ آرنگی و بیان الّمی اِنت ۔ اُو پہ ایشی ءَ تئی لیکہ و مارشت انچو تچک ، انچو ڈولدار اُودلکش ببئنت کہ آئی ءِ چارمی کڑی وت پہ گویاک ءَ بیئت ۔ چیا کہ سری سے ایں کڑی بنداتی پچار ئنت ۔ (5)

نیں وہد کہ ما چار بندی ءِ اے رنگ ورہنداں پہ ہورتی ءَ چاراں ، آئی ءِ گرانیں و مشکلیں کنڈ گانی پلو ءَ حیال دور دیاں ۔ اِے تہر ءِ مہیمی ، آئی ءِ پگری و مارشتی جہلانکیاں گنداں تہ اِے گپ دل ءِ تہہ ترین ءَ جاہ کنت کہ انچو کہ اہدی زانتکاراں گوئشتہ ماں شائری ءَ چار بندی ءِ تہر چوسبک وآسان نہ اِنت کہ ہرکس اِے گوئرم ءَ دور بکنت ۔ پداھے راہ ورند پداں گران ءَ وہد یکہ ما من بلوچی شائری ءِ نوک رچتگیں پراہ ومیدانیں پڑا حیال ءَ گوئر کناں تہ ہمیشی گنداں کہ انچوں کہ شائری ءِ نوکیں بار یگ ءِ ہر تہر ءِ اولی سوار واجہ گل خان نصیر اِنت کہ گندگ ءَ کیت ۔ ہے رنگ ءَ شائری ءِ اِے تہر بزاں چار بندی ءِ پڑ ءَ اولی سوار ہم ہے مرد اِنت ۔ واجہ گل خان نصیر کہ 1942 ءِ پہ وتی شائری مارشت وحیالانی درشانی ءَ اولی گشتاں بلوچی زبان ءِ پراہ وشاہگانیں میدان کہ پہ وت درچت وگچین کت تہ باز زوت آئی ءَ ایشی تہا نوک نوکیں مٹ و بدلی آورت ۔ مس دومی زباناں شائری رواج گپتگیں نوکیں تہراں ءَ آورت و بلوچی ءَ رواج دات کہ چوش بلوچی شائری گوں یک نوکیں گوناپے ءَ دیما آہاں بوت ۔ ہے درچ ءَ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

1954 ءَ (کہ اچائی ءِ شئیری دپتراں پدر بیت) اولی گشتاں آئی ءَ چار بندی تہر ماں بلوچی شائری ءَ پجاروک کنا ئینت۔

واجہ گُل خان نصیر کہ یک راج دوست، کَوم دوست اُو وتن دوستیں مردے اَت۔ پمیشا آئی ءِ شائری ءِ بنزہ بلوچ، بن حشت بلوچستان اُو بُنی لوٹ وواہگ یک آزات وآجوئیں بلوچ وتن ءَ گت۔ پمیشا آئی ءِ سرجمیں شائری ءِ زیاوڈ ولدار یں ماڑی احتجاجی اُو مزاحمتی شائری ءِ بن رِدانی چست کنگ بوتہ۔ اُو پہ وا ہگ ءِ لوٹ ءِ جرم ءَ آئی ءَ وتی شکلیں زندءِ سی سالاں چہ گیش زوراوریں حاکمانی جیلانی برزیں دیوالانی پشت ءَ گواز ینت۔ اگن ما آئی ءِ شائری ءِ سرءَ چماں شانک بدئیں اُو بچاریں تہ ہر تہرو ہر دروشم ءِ تہا بلوچ، بلوچستان اُو بلوچستان ءِ سنگ، ڈوک وتلانی، پراہ وشاتا پیں ملگزاریں کوچگانی، شیپ و کئورانی یا کہ گرواگارانی رنگ گندگ ءَ کیت۔ پمیشا آئی ءَ شائری ءِ اِے تہر بزاں چار بندیاں مس ہمے چیز گندگ بنت۔ چار بندی ءِ پڑ ءَ نصیر ءِ حیالانی کیت نہ ایوک ءَ رہوار انت بلکیں آئی ءَ مس اِے پڑ ءَ دی راج دوستی، وتن دوستی، گھدار، گُھلامی، آجوئی، بدواہ، دژمن، سنگت، پلنگ، بوتار، زرو سُہر، سرمچار، سمین، ننگ، ورنا، شائر اُو ہمے رنگیں دگہ بازیں سرحالاں ءَ وتی بن گپ گُتہ اُو وتی دریں حیال و مارشتان ءَ سک گوں جوانیں وڑے ءَ ہمے چاریں بندانی تہا پہ زیبائی و بے دروری ءَ درشان کتہ اُو وتی وستادی و پہمندگی ءَ راانچو پیش داشتہ کہ اچیشانی وانگ ءَ گوں وانوک ءِ جوزہاں ماں یک اجبیں حالتے ودی بیت۔

گپ ءَ گوئنڈ گران ءَ ہمیشی ءَ گوئشاں کہ واجہ نصیر ءِ چار بندی چے ئنت اُو چون ئنت۔ ایشی بابت ءَ مئے پہر مڑائیں وانوک اچ ایشانی وانگ ءَ پد وتی پیسلہ ءَ وت دات کنئنت۔ چیا کہ مرداں گوئشتہ ''دن ہما انت کہ وتی بوہ ءَ وت پچشانیت نہ کہ دن ءِ بہا کنوک بگوئشیت'' تن حدے ءَ کہ کتاب ءِ حبر کیت تہ اچ درستان پیش من بلوچستان اکیڈمی ءِ کماش واجہ عارف عزیز ءِ آئی ءِ ہمکاریں ورنائیں ہمراہاں واجہ مقبول ناصر اُو قدیر لگمان ءِ منت ءَ گراں کہ آوان نہ ایوک ءَ من ءَ ہمے کار ءَ پہ سکین دات بلکیں من ءَ کڈن اش کرت کہ من اِے کار ءَ سرجم بکناں۔ ہمے رنگ ءَ منی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دیریگیں دوست وشہ زانت واجہ غنی پرواز ءَ کتاب ءِ سرءَ وتی گڈی چمشانک دیان ءَ ایشی ءِ بارو ءَ وتی دریں حیال درشان کتگنت کہ مرچی من ہمے لائک بوتاں کہ اِے کتاب تن شما سر بوئگا اِنت۔ کتاب ءِ ڈولدار کنگ، آئی ءِ سمبہینگ و جریدگ کنگ ءِ مشکلیں کارورنائیں ناصر بشیر ءَ گوں ازمی اٹکل وسرپدیہاں زیبدارکت کہ لک ستا کرزیت۔ کتاب ءَ تن وتی جریدگ بوئگ و پہ شما سربوئگ ءَ یک مزنیں وہدے گپت و دراجیں پندے جت کہ اِے پہ منی ھمے چاریں دانکانی نبشتہ ءَ مہتل بوت چیا کہ من واجہ گل خان نصیر ءِ کلیات ءِ ردو بند دیگ ءَ مس شال ءَ دزگٹ اتوں ہمیشا پہ اِے ودارءَ من اچ وتی گلیں وانوکاں پہلی لوٹاں۔ گوں ہبوئیں درو تاں شمے سرءِ سلامتی ءِ لوٹوک۔

یوسف عزیز گچکی

برے کہور۔ کیچ

27اکتوبر2013ء

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

میر گل خان نصیرءِ چار بند

بلوچی زبانءِ چار بند" چہ رباعی ءَ زورگ بوتگ ۔ وہدے کہ رباعی عربی ءِ لبزایت کہ مانا یے چار بند یا چار بندی انت ۔ رباعی ءِ لبز چہ عربی زبان ءِ لبز ربع یا اربعہ ءَ دراتگگ کہ مانا یے چار انت ۔ چار بند یا رباعی شگل ءُ بنکپ ہر دو حساب ءَ لچہ ءِ تہرے ۔ شگلی سُورت ءَ ایشی ءِ چار کڑی بنت ۔ ءُ بُنگپی سُورت ءَ ایشی ءِ بس یک بُنگپے بیت ۔ لس سُورت ءَ ایشی ءِ چاریں کڑیانی ردءُ پیش رد (ردیف ءُ قافیہ) یک رنگ ءَ بنت ۔ بلئے برے برے پہ تام ءِ بدلینگ ءِ حاترءَ سیمی کڑی ءَ ردءُ پیش رد نہ بیت ۔ ءُ بُنگپی سُورت ءَ اے بازشائیگان بیت ءُ ایشی ءِ تو کا ہر پیمیں بنکپ کار مرد کنگ ببت کہ آہانی تو کا مہری ، پلسپہ ئی ، سیاسی ، چاگردی ، ربیدگی ، راجی ، وتنی ءُ دگہ بازینے اُوار انت ۔ ایشی ءِ گلّی بحر 24 انت کہ نامداریں عراقی لبزانت ءُ زانتکار خلیل بن احمد بصری ءَ بنگیج کتگ انت ۔ بلئے بُنکی بحرے یکے ۔۔۔ ءُ آانت:"لاحول ولاقوۃ اللہ باللہ"۔

چہ عربی لبزانک ءَ وہدے اے تہر ماں فارسی لبزانک ءَ سر بوت ، گڈا سک نامدار بوت ءُ فارسی لبزانک ءِ سکیں نامداریں تہرے جوڑ بوت ۔ آسیں سُورت ءَ حکیم عمر خیام ءَ اے تہر وتی بُستریں سند ءَ بُرت ءُ سرکت ءُ تجہیں دنیاءَ نامدار کت ءُ وت ہم ہمیشی ءِ برکت ءَ تجہیں دنیاءَ نامدار بوت ۔ اردو ءَ میرانیس ، دبیر ، مولانا حالی ، اکبرالہ آبادی ، تلوک چند محروم ، یاس یگانہ چنگیزی ، جوش ملیح آبادی ، فراق گورکھپوری ، امجد حیدر آبادی ، منور لکھنوی ، احمد ندیم قاسمی ، قتیل

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

شفائی، اختر رضوانی، عبدالحمید عدم، احسان دانش ءُ باز دگہ شاعراں پر بستگ۔

بلوچی ءَ چار بندءِ بُن رِشت میر گل خان نصیرءَ ایر کتگ۔ ءُ تنی وہدی چہ دُرستاں گیشتر پر بستگیں چار بند ہم ہمائی ئیگ اَنت۔ چرائی ءَ ابید عطا شاد، اکبر بارکزئی، مبارک قاضی، منِ غنی پرواز ءُ دگہ چیزے شاعرءَ ہم پر بستگ۔

میر گل خان نصیرءَ بازیں چار بندے پر بستگ ءُ آ ہم بازیں بُنگپے ءِ سرءَ۔ چو کہ: راج، وتن، گلامی، آزاتی، انسان، بدواہ، براس، بیل، دوست، سنگت، سرمچار، پلنگ، جام، خان، حاکم، سامراج، مُلا، گدّار، ورنا، جنگ، عمل، کید، علم، بلوچ ءُ دگہ بازینے۔

گل خان نصیر یک ٹوہیں راج دوستے ءُ باز چار بنداں دیم ءَ گوں راج ءَ کنت ءُ آئی ءَ وتی مرادءِ دست ءَ آرگ ءِ سکین ءَ دنت۔ چو کہ اے چار بند انت:

چمان ءَ وتی پچ کن و دنیا ءَ بگند
یک کترّ ہے گوَنڈین وتی پگر ءَ گوں بند
ہرکوے مراد ءِ وتی پھلان سندیت
تو ہم وتی آزاتی ءِ زمزیراں بسند

آ یک مزنیں وتن دوستے ہم۔ ءُ وتن ءِ ارزشت ءَ وڈ وڈ ءَ درشان کنت۔ مثال ءِ حسرءَ آئی ءِ اے چار بندءَ بچارت:

ہردینکہ وتن شت، تو بزاں ہیچ نہ منت
لاش چہ کپن شت تو بزاں ہیچ نہ منت
بلبل کہ پہ پھل ءَ وتی ساہ ندر کتگ
چاپایا کہ چمن شت، تو بزاں ہیچ نہ منت

آ پہ راج ءُ وتن ءَ ہر ہمیں کُربانی دیگا تیار انت۔ بلکیں براتانی ازت، آزاتی ءُ آبادی ءِ حاترءَ وتی جان، ایمان ءُ ٹیلگانی کُربان کنئگا ہم ہچ چک و پد نہ بیت۔ چو کہ:

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

جی کنوم ووتن، پرتہ منی جان کربان
دنیا چہ بلائے ، منی ایمان کربان
تئ اِزت و آزاتی او آبادی ءَ
چمانی منی دیدگ وجاتان کربان

آ گلامی ءَ سکّیں سلّیں چیزے زانت ۔ ءُ وتی چار بندانی تہا گلامی ءِ وڈ وڈیں حرابی درشان کنت ۔ چو کہ اے چار بندانت:

یک جنے گھلامی سرو ہڈاں کوٹیت
گوشتان ءَ گہینیت گوں حوناں گوٹیت
گوں شیھ وگوں مُلا، نہ گوں تھا ویتاں روت
کربا نیئے مردانی سرانی لوٹیت

آزاتی ءِ وڈ وڈ ءَ نازینیت ۔ باز چار بنداں آئی ءِ سپت وثناہ ءَ کنت ۔ ءُ بازیں چار بندے ءَ آئی ءِ دست ءَ آرگ ءِ سکّی وسوریاں درشان کنت ۔ یک مسالےاے چار بندانت:

دنیا ءَ مسالے نہ بیت کسے ءَ چشیں یات
بے زحمت وبے حون، وتن بیگنّت آزات
حون لوٹیت پہ دیم حونی ءَ آزاتی ءِ بانک
مارا ہم دیئگ کپیت سرانی وتی سوگات

گیدی ءِ توکا بنی آدم ءَ باز ارزشت دنت ءُ آئی ءِ جہد ءَ گلائیت ۔ اے بابت ءَ وتی یک چار بندے ءَ چوش ہم گشیت:

انسان گوں کائنات ءَ مٹران انت چہ ازل
ہرچی ءَ گران، دیان انت وتی ڈول ءَ بدل
ہچ چی بے درءَ نہ روت اچ دست ءَ بشر ءِ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کل ہنتئی گلام و بندگ، بے یکیں اجل

آبدواہ ءَ سک ایر جنت ءُ آئی ءَ رہزن وڈزلیکیت ۔ پریشی ءِ مسال ءَ اے چار بند ءَ بگندت:

ہر کسے کہ نان ءَ تئی دستیگ ءَ پلیت

لوگ ءَ راتئی جنت پہ وت کُلپ وکلیت

تو برائی مگوئش، گرچہ مسلمان ہیت

آ ءَ رہزن ودزّے، تئی دوز واہ نبیت

یک چار بندے ءَ براس ءَ تو ارکنت ءُ گشیت کہ ترا مال وملڈی وا گنج انت ۔ گڈا تو چیا چو وار و گریب ئے؟

او بزگ و وار و کپتگیں براس بیا

چو گپتہ ترا لوچی او اپلاس چیا؟

اے مال، اے ملڈی، اے دراہ گنج ئنت تئی

ایشان ءَ بُپل ، یا تو بجن آس بیا

دگہ چار بندے ءَ بیلاں پنت ءُ سکین دیان ءَ گشیت کہ پہ وتن ءَ چیزے بکن ات:

بیلاں پہ وتن کوشش و تدبیر کنت

اے زیم زراگاں چہ وتن دیر کنت

کاریئکہ اگن گوں حبرو پنت مبیت

پادائت و گوں شیلگ وشپکیر کنت

چیزے چار بنداں وتی دوست ءَ ہم نازینیت ءُ پرائی ءَ وتی واہگاں درشان کنت ۔

چوکہ:

بیا بیا منی مہرنگ کہ زہیراں پر تو

مستانہ مریدءَ چو پکیراں پر تو

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ماتی وتن ءِ ننگ او وتی راج وزبان

دراہ نام تئیگ انت واسیران پر تہو

بازین چار بندے ءَ وتی سنکتاں گوانگ کنان ءَ وتی پکروحیالاں درشان کنت۔ ءُ چشیں گیشتر چار بندان وتی سنکتاں پنت وسکین دنت کہ پاد بیاات ءُ وتی راج ءُ وتن ءَ چہ دژمنانی دستاں برکیں ات۔مسال ءِ ھبرءَ:

سنکتاں گوانک انت شمارا وتن ءِ لج ومئیار

بیا ات دیما کہ نہ مانئت اے شمے ڈن و ڈگار

پیڑیانی وتی ہنکین ءَ پہ دپ ءَ مدیئت

کہ بچار نت پتی دستان ءَ، شمے مات و گہار

آورناءُ سرمچارانی سرءَ بازبیسہ کنت۔ ہمیشالہتین چار بنداں ہماں توار جنت ءُ گشیت کہ راج ءُ وتن ءَ برکین ات، اگن ناگڑااے تباہ وبرباد بوت کن انت:

او ورنایاں! او پھلیں سرمچاران

شمارا گوانگ ئنت بُستریں کوہساراں

وتن مات ءِ بیا ات پہ توار ءَ

بندت بے گوئریں گٹ و تلاراں

واجہ نصیرءَ پلنگ ہم وتی بنکپ جوڑ کتگ۔یک چار بندے ءَ گشیت:

بیا بیا منی کوہانی جگرواریں پلنگ

دیر گند مزن گوانزوسبک پادوکھشنگ

مرچی توکجا وپتگ وچم موتگئے؟

کوہان ءَ تئی زرتگئت روبا پہ چلنگ

''جام'' ءِ سرءَ توون کنت ءُ یک تئونی چار بندے ءَ گشیت:

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیلہ ءَ جاموٚڈی بلاز یریں
چوکہ بھینگ ءَ شوانیئے پیریں
بندر ءَ کپتہ ساہگ ءِ چیر ءَ
وکگا انت پہ گرکاں شپکیر ین

''خان'' یے ہم نہ بکشتگ ءَ وتی توانائی نشانگ جوڑ کتگ۔ یک چار بندے ءَ گشیت:

خان صاحب کلات ءِ ماڑی ءَ
چوجنوزانیں نشتہ نیاڑی ءَ
برے پٹیت و جنت سروزانان
برے کھندیت و گون انت باڑی ءَ

''جام'' ءُ ''خان'' ءَ ابید گہ حاکےہم وتی بنکپ جوڑ کتگ انت ءُ شرگداری رنگے ءَ گشتگے:

حاکم بئینت رہزن و وت دزووزیر
رہبر بئینت جاہلیں سردار وامیر
آ ءَ ملک نما نیت من جہان ءَ آزات
ہرروچ بہا بیت وپہ ڈولے ءَ اسیر

سامراج ءَ ہم بازایر جنت ءُ گشیت:

سامراج ءِ سلاح زیت بنت کنٹ
استعمار وتی پروشیت سُنٹ
مذہب؟ بے زررمانیت ٹُٹ
مہر گوں مہر ءَ بیت لنٹ پہ لنٹ

مُلا ءِ سرءَ کم وگیش ہرزبان ءِ شائری ءَ حاکم، سرکار ءُ سامراج ءِ دلاری ءِ ڈو بہ جنگ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بوتگ ۔ ولجہ گل خان ہم مُلا ءِ سرءَ ہے ڈولین ایرادگران ءَ گشیت :

مُلا ، مُلا! پچے تو بد مستئے
پرچے ءَ تو چو کروکور استئے
چو شتگ سامراج مئے حوناں
تو ، گونائی دلالاں پیوستئے

رژن دارین مردمانی تو کا چہ گداری ءَ مستریں بدوایلنگ نہ بیت ۔ میر گل خان ہم گداری ءَ سک باز ایر جنت ءُ گشیت :

گھدار توئے، دیم سیاہنت تئی مدام
لوپ گٹ ءَ سیاہماری، گنا ہنت تئی مدام
تاں نام بلوچ ءِ من جہان ءَ مانیت
پہ لانت ءَ تاریکھ گواہنت تئی مدام

ورنا ءِ بابت ءَ وڈوڈیں شرءُحرابیں پکروحیال درشان کنت ۔ بلئے گیشتر آئی ءَ راج ءُ وتن ءِ پاسپان لیکیت ءُ ہے بستارءَ گوانگ کنت ۔ مسال ءِ حبرءَ :

گمنام بئے، او کنگرین ورنا کنگیں
نان برتگ و ملک ءَ برئنت دژمن ڈنگیں
کئوم ءِ ترا دروہی انت، او ورنا! پادا
منئیل دژمن ءَ اچ سیم سر و راہاں رنگیں

جنگ چونائی ءَ واشریں چیزے زانگ نہ بیت، چیا کہ چریشی ءَ تباہی و بربادی بیت، بلئے راج دوست، دیمروی پسند ءُ آشوبی پہ راجی آجوئی، آشوب، بدلی سدلی ءُ دائمی امن ءَ ایشی ءَ راشرزان انت ۔ گل خان نصیر ہے ہمیں مردے بوتگ ہمیشا آ ہم پرے مراداں جنگ ءَ شر زانت ءُ آئی ءِ حاجت ءَ ماران ءَ گشیت :

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

روچے پہ گھر یاں کہ جہاں تنگ بیت
لاپ ہورک وبدن لوچ، پہ بدرنگ بیت
حک انت چہ چشمین وار و حرابیں زندءَ
ماڑی بسچئنت، سربرونٹ، جنگ بیت

واجہ نصیرشریں حبراں واارزشت دنت، بلئےعمل ءَ بازگیشتر ارزشت دنت۔آئی ءِ شائری چہ عمل ءِ پنت ءُسکین ءَ سرریچ انت۔وتی بازیں چار بندے ءَ ہم ایشی ءِ پنت ءُسکین ءَ دنت۔چوکہ اے چار بندانت:

نادان تو مکن واب کہ وہدانت عمل ءِ
مردانی سرین بندگ وشادی وگل ءِ
پادا کہ ترا لج وتن ءِ کرتہ توار
تو چاکرو گوہرام و نصیر ءِ بدل ءِ

کیدءِ زندءَ آشروانہ گشیت، چیا کہ آئی ءِ حیال ءَ کیدءِ یک روچے سالے ءِ برابرءَ بیت۔ بلئے آئی ءِ نزءَ آزاتی ءِ جنگ ءِ حاترءَ مردانی زندءَ اے دورہم کئیت ءُ گوزیت۔کیدءِ بنکپ ءِ سرءَ چونائی ءَ آئی ءَ رنگارنگیں چار بند پربستگ بلئے یک چار بندے ہے رنگا انت:

کئیز ءِ تہہ ءَ ہرروچ چویک سال گوئزیت
دل کئیتیں دپ ءَ، زندگی پامال گوئزیت
اے دور پہ آزاتی ءِ جنگ ءِ راہ ءَ
مردانی سرءَ کئیت وپہ ہر حال گوئزیت

علم ءِ بنکپ ءِ سرءَ ہم آئی ءَ بازیں چار بندے پربستگ۔ بلئے چراہانی تو کا یک چار بندے ءَ علم ءَ سک باز ارزشت دنت ءُ آئی ءَ بنی آدم ءِ شرپ، زیور، تاکت، زبان، رژن، راستی ءُ دگہ ہے ڈولیں شریانی کیلوءُ نشانی لیکیت ءُ گشیت:

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

انسان ءِ شرپ،زیور وتاکت ھلم انت
گویا کی وروشنی و سداکت ھلم انت
کھالک و جھاں گیر وجھاں دار، نعیر
وت، ہیئگ و ھستی ءِ شہادت ھلم انت

بلوچ ءِ ہنکپ ءِ سرءَ ہم آئی ءَ باز چار بند پر بستگ۔ یک چار بندے ءَ گشیت کہ بلوچ ءِ سگ سک باز انت۔ آئی ءِ سرءَ زلم وزورا کی بے کساس بوگا انت۔ بلئے آ او پار کنئگا انت۔ پدا ہم زلم وزورا کی ءَ حدو سیم سراست۔ وہدے زالم وزورا کانی زلم وزورا کی چہ وتی حد وسیم سراں گوزنت، گڈا نیٹ کہ بلوچ جاہ جنت وزاہر و پیداور بیت ءُ مرادانی منزل ءَ گیپت۔

بلوچوں مامڑں سگ و بڈا دار
تن ہپت پشت ءَ نبنت مئے بیرآوار
بلیکہ ما مروچی کم گشادوں
نہ مانوں چوش، دائم من بہاں گار

میر گل خان نصیر ءِ زندءِ آس تریں پڈانی،تو کا سیاست، راجد پتر نویسی، حوالکاری، پٹ وپول کاری، رجانک کاری، شرگداری ءُ شائری اُوارانت۔ آئی ءِ شائری ءِ ہم دگہ دگہ تہرانت کہ آہانی تو کا گال، پابند لچہ، نیم آزات لچہ ءُ سوت ہم اُوارانت ءُ چُراہاں یکّے چار بندانت۔

آئی ءِ چار بند پہ مانا داری، برزی، جہلی ءُ شائیگانی ءَ یک آسیں بستارے دارانت کہ وانگ کرزانت۔ آئی ءِ چار بندانی کتاب ''چار بندیاں'' کہ واجہ یوسف گچکی ءَ نز آوُرتگ ءُ ردو بند داتگ پہ وانوک ءُ پٹ وپول کاران ءُ پہ سجہیں بلوچ راج ءَ یک نوکیں ٹیکی یے، کہ دُرستان مراد بہات۔۔۔۔۔۔۔۔

غنی پرواز

تربت، 10 جولائی 2013

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

چار بندیاں

میر گل خان نصیر ءِ زند زندمانی ءِ کم ءُ گیش درائیں پڑاں گوں سیادی داریت، بلئے چوش کہ واجہ یوسف عزیز مگسی ءِ رد ءُ بند داتگیں چار بندیانی کتاب کہ میر گل خان نصیر ءِ نبشتہ کتگین اَنت، مئے لبزاں گونڈ داریت ءُ آئی ءِ لبزانکی سیادیٔ، حاص آئی ءِ پر بستگیں چار بندیاں اوشتوک کنت ۔

پیسرا چندیں لبز چار بندی ءِ سرا ـــــ رباعی (چار بندی) لبزانک ءِ ہما شیئری تہر انت کہ آئی ءِ تہا تہنا چار بند بنت ءُ یکیں ہیال ءُ لیکہ ءِ گوما ساچگ بیت ءُ یکیں وزن ءِ پر بندگ بیت۔ چار بندی ءِ سیئمی بند ردیف ءُ قافیہ ءِ پابند نہ بیت۔ اے چہ دستونک ءِ چار بنداں جتائیں بہرے کہ اشی ءِ وتی تب ءُ مئیلے بیت ءُ وتی جتائیں تہرے۔ شیئر ءِ اے تہر بن اسل ءَ تنیگہ گشگ نہ بیت کہ چہ کجا چے پیداک اِنت، پر چہ کہ کوہنیں یونانی، رومی ءُ چینی لبزانکاں بچارئے، تاں اے جوانیں سورت ءَ موجود اِنت ءُ تنیگہ کس ہم اے پہر ءَ بست نہ کنت کہ مئے لبزانک ءَ ودی کتگ، البت عربی لبزانک اے پہر ءَ بست کنت کہ من رودینتگ۔

عربی، پارسی ءُ اردو ءِ رباعی، انگلش ءِ Quatrain ءُ بلوچی ءِ چار بندی یکیں شیئری تہر ءِ نام اَنت۔ روبرکتی ادب ءَ عمر خیام ءِ چار بندیانی رجانک وہدے نام داریں انگریزی شائر ءُ رجانکار ایڈورڈ فیز گرالڈ (Edward FitzGerald) ءَ 15 جنوری

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

1859ءَ 'The Rubaiyat of Omar Kayyam' ءِ نام ءَ ماں انگلش زبان ءَ کت، پداشیئرءِ اے تہرءَ ماروبرکتی ادب ءَ مزنیں نامے کتءَ اِت۔ آ دورءِ بازیں انگریز شاعِراں ہمے تہرءَ شیئر پر بندگ گیش کناں کت۔ پارسی زبان ءِ تہاد گےہوں نامی ایں شاعِراں چار بندی پر بستگ، بلئے عمر خیام ءِ چار بندی رجانک ءَ دیم ءَ برت ءُ ماروبرکتی لبزانک ءَ اے تہر نامدار بوت۔

چوش کہ رباعی (چار بندی) ہما ملک ءَ رستگ ءُ مزن بوتگ اَت کہ آئی ءِ سند ءُ سیمسر گوں ہند ءِ گلزمین ءَ ہوار اِتنت، اردو ءُ ہندی ءِ ہم بازیں شاعِر چوش کہ تلوک چند، یگانہ یاس چنگیزی، جوش، احمد ندیم قاسمی ءُ اے دگے بازیں شاعِراں پر بنداں کت ءُ نام کتءَ اِت۔ بلوچی شاعِری ءِ تہا میر گل خان نصیر اولی شاعِر اِنت کہ شیئر ءِ اے تہر بزاں رباعی ے پر بستگ۔ واجہ ءَ اے تہر زند ءِ درائیں پہنا تانی سرا کارمرز کتگ، بلئے گیش نامدار راجی چار بندی بوتگ۔

میر گل خان ءِ شاعِری ءِ کجام ہم تہر آئی ءِ مارشت ءُ جہداں درشان کنت۔ آ وت یک مزنیں راجکار، کواس ءُ شاہ زانتے بوتگ ءُ چہ آئی ءِ راجکاری کردءَ ہم انکار کنگ نہ بیت۔ واجہ ءَ وتی راجکاری کرد عملی ءُ اِلمی دوئیں رنگاں پیلوکتگ۔ اے ردءُ بند ءِ وانگ ءَ پدسما بیت کہ زندمانی ءِ چشیں پڑے نیست کہ ما بہ گشیں واجہ ءَ ہورک کتگ۔ واجہ وتی زند ءِ شکروروناہی ءَ بگر تاں کہ بیرانی ءَ بلوچ ءُ بلوچستان ءِ پکر ءُ حیال، آئی ءِ سامراج ءِ دست ءَ آزاتی، آئی ءِ دیمروئی ءُ وشحالی ءِ واستہ جہد ءُ کوشست ءَ اِنت۔ چوش کہ واجہ یک پرآشوبیں دورے ءِ بہرے ءُ یک زندگیں مردے بوتگ، آئی ءَ وتا لبزانی تہا زندگ داشتگ ءُ اے آئی ءِ چار بندیاں شرگندگ بیت۔ میر گل خان ءِ چار بندی تہر ءِ سرا گپ باز بوت کنت، بلئے واجہ ءِ قدّ ہما وہد گیشّیت وہدے آئی ءِ سرا چو علامہ اقبال ءَ کار بہ بیت۔

چندیں دانک پہ واجہ یوسف عزیز مگسی ءَ ______ مگسی صاحب ءِ نام چو آئی ءِ جند ءِ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

وڑا مزن، گران ءُ سنگین اِنت ۔ مالبزانک ءِ پڑ ءَ بلکیں گام جنگ نہ سکّ اِتگ، بلئے واجہ ءَ یک دراجیں پندے بُرّ اِتگ ۔ اے واجہ ءِ مزن گندی اِنت کہ میر گل خان نصیر ءِ لبزانکی کوشستے چنگ ءُ نز آرتگ ۔ مارا بلوچی لبزانک ءَ چشیں مردم کم دست کپیت کہ آہاں اہدی مڈّی نز آرتگ انت ۔ گیش انچین اَنت کہ ہے شوہاز ءَ تچ انت کہ ماکجام تہرءِ بانی گشگ بہ بئیں ۔

اے ارزشتیں گپّے کہ میر گل خان ءِ سرا کاروت یک سنگینیں عمل ے، بلئے چدءُ گیشتر اے ارزشت داریت کہ اے چنگ ءُ نز آرگ بوتگ انت ۔ نوک باہندیں شائراں بلکیں میر گل خان ءِ شیئرّی لک وڑماں بہ گیشینیت، بلئے اے ہمارنگ ءَ چاپ ءَ دیگ بوتگ اَنت کہ ہمارنگ ءَ گل خان نصیر ءَ نبشتگ اَنت ۔ اے، ہم واجہ یوسف عزیز ءِ لبزانکی نیک نیتّی یے ۔

بلوچی سنز بات

قدیر لقمان

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

پکرانی تہہ ءَ کپاں، شپاں روچ کنان
شک نیست کہ روچے چہ جہاں کوچ کنان
ارمان اِنت من ءَ کہ ہچ نکرتاں پہ وتن
اُو اُمر! تئی پدا من دسموچ کنان

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

آجوئی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا ءَ، مسالے نہ اِنت کسے ءَ پُشتیں یات
بے زحمت و بے حون، وتن بیگئنت آزات
حون لوٹیت پہ دیم حونی ءَ آزاتی ءِ بانک
مارا ہم دئیگ کپیت سرانی وتی سوگھات

☆

بے الم و ہُنر کس بہ جہاں شاد نبیت
بے جُھد و اَمل ہم نہ کسے آباد نبیت
یک ٹِکے گوئشاں ایشرا مُہر بدار
گُربانی ءَ بید تئی وتن آزاد نبیت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نندال کدی تھنا وتی پگر ءَ گوں شریک
چاراں مں جہان ءَ پہ وتی ڈول و تریک[1]
آزاتی ءَ پہ راہے نگنداں من پُچشیں
کسے شتہ بے جوکھم و تیرانی شلیک

☆

دیما، دیما منی بیلاں! کہ مزل دُور نہ اِنت
نیم ءَ رہ ءَ گرڈّگ پدا، مئے شمے دستور نہ اِنت
سر بروت، مال بروت، سُست شمے گام مبنت
بید چہ آزاتی ءَ، ہچّی دگہ منزور[2] نہ اِنت

[1] اُردو لبز طریقہ [2] اُردو لبز منظور (گچکی)

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا شتہ دیما او روان اِنت شپ و روچ
ہر کئوم چو استار و مہ ءَ دنت گروچ
ملکانی وتی واجگ و آزات و قوی
وش نام جہان ءَ مں، مگر وائے بلوچ

☆

ننگ ءَ پہ وتی ساہ دئیگ پرز انت منی
آزاتی ءَ پہ جنگ ءِ کنئگ پرز انت منی
ماتی وتن ءِ لجّ و مئیار ءِ سوگند!
حکاں پہ، سر ءِ ٹاہ ءِ جنئگ پرز انت منی

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مروچی پہ وتی ننگ و مئیار ءَ کن اوں جنگ ءَ
کئوم و وتن ءِ دژمناں نئیل اوں وتی دنگ ءَ
ما اِشتگ اوں گنگیں سر و مالاں پہ شرت ءَ
آزاتی ءَ پہ، کوہاں کن اوں سہر پہ رنگ ءَ

☆

کدی پما ہم روچے روشنا بیت
کدی گوں ما ہم پھل گُدا[1] آشنا بیت
چہ روچے بیت ہما سوب و گلانی؟
کہ مئے دست ہم پہ نوکیں ماشن[2] ءَ بیت

[1] اِدا پُھل گُد بزاں آجوئی، آجوئی ءِ بانک [2] مشین، مشین گن (نصیر)

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ورنائی ءِ روچاں پہ وتن ندر بکن
حاک ءِ وتی چو ماس ءِ سر ءَ کدر بکن
ہچش کہ گہیں مرد کنان ءَ کاینت
آزاتی ءَ ہچش تو وتی پدر بکن

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

یلیں بیلاں! منندئت چپ و ہاموش
نہ بیت زندمانین آزاتی ءِگرگ چوش
مس ہلک و میتگ و شہراں بگردئت
سراں سرحال کنہت، زرداں دیہت جوش

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

انسان

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

انسان گوں کائنات ءَ مڑان اِنت چہ ازل
ہرچی ءَ گران، دیان اِنت وتی ڈول ءَ بدل
ہچ چی یے در ءَ نہ روت اچ دست ءَ بشر ءِ
کل بنتئی گلام و بندہ، بے یکیں اجل

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اے آس و ِگل ءِ بُت کہ پہ نام ءَ بشر اِنت
وت نشتہ زمین ءَ، گوں پلک چیر و سر اِنت
نزآرتہ پلک ءَ، گوں زمیں ھوری کتئگ
وت قادر و کارساز و مکھتار۱ و سر اِنت

۱ مختیار (گچکی)

☆

انسان پہ وتی کمال و اِلم ءِ زور ءَ
تاچینتہ پلک ءَ وتی اَگل ءِ بور ءَ
ماہ ءَ گوں چکرینتہ کچک ءَ را وتی
گوڑینتہ۱ پریشتگاں، گوں ربّ ءَ ھور ءَ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

آزمان و زمین و ہرچی ایشانی تہہ ءَ
استنت و بنت، کاینت انسان ءِ رہ ءَ
پُرشئنت و کپئنت، نرمی ءَ دیم ءَ بشر ءِ
کل بنتئی پہ اکھتیار، بزاں بید چہ سہ ءَ

بزاں گرٹیٹنگ (گچکی)

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

آئی ءَ کہ نہ اِنت ننگ وتی کئوم و وتن ءِ
پکرانی تہہ ءَ گُمسرد، مال و نگن ءِ
انسانئ مگوئش، گوک و پس و سہدارے
گر واجہ بیت چین و کھتا[1] و کھتن ءِ

[1] خطاوختن (گچکی)

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دژمن

اُو

بدواه

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

ہر کسے کہ نانءَ تئ دستیگ ءَ پُلیت
لوگ ءَ را تئ جنت پہ وت کلپ و کلیت
تو براسئ مگوئش، گر چہ مسلمان بیت
آ ءَ رہزن و دُزے، تئ دوزواہ نبیت

☆

کئے گوئشتہ بلوچانی وتن، مالنت تئ
کئے گوئشتہ بلوچانی دپ ءَ گالنت تئ
نادان ! تو دلالانی زبان ءَ کپتئے
نین پُٹی[1] ءَ تیراں ءَ ورے بد حالنت تئ

☆

[1] پشت، بڈ (کچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

تو سوحتہ، گس و لوگ منی کرتہ تباہ
زہرے پدا اچ من کہ نہ گوئشتاں واہ، واہ
اَے گھئیرت ءِ تریشاس! کُجاپے مرچی
اے زند شگھانے، او مئیارے اے ساہ

☆

من گندگاں پرچے کہ نہ منّاں ترا
سر جہل نیاراں، تئ گنجانی در ءَ
باریں! تو وتی دامن ءِ لپّان ءَ بچار
آئین شکنی ءَ پہ، کئے بُرت تئ سر ءَ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو سھور و زر ءِ واجہ نیں گامان ءَ بدار
مئے حوناں مریچ، پہ وتی زرانی کشار
تئی لٹ وپُل ءِ دور، نیں پروشتگ کونڈاں
ابرسگّیں ہیروپ ءَ، جہان ءَ مس بچار

☆

یک شاہے سیاہکارین و یک شاترے[1] بھٹو
شاہ ءِ بتگ ءِ بے دمیں، یک گھاترے[2] بھٹو
امریکئی دلال ئنت دوئیں، مستر و کستر
حون واری ءَ شاہ، دِلّگی[3] ءَ نادرے بھتو

☆

[1] فارسی لبز شاطر [2] مکّار، ہنرباز، لُچّ [3] دَلّگی، دلاری (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تو واجگئے زاناں مزنیں واک و وس ءِ
نئے شرم تئی چماں، نئے ترس کس ءِ
او سامر ءِ دلال! بلے ایش ءَ بزاں
مادی پڑ ءَ سھورین ءَ نماداروں سس ءِ

☆

ما تو پک تیراں گوں، ہرذینکہ وت ءَ پیچوں
حون بد و دروہانی، چو اوری شلاں ریچوں
حکّاں پہ وتی کوشتوں، چو سرگلیں سربازاں
گھلبیلاں[1] مس تیرانی، بدواہاں وتی گیچوں

☆

[1] گل بیل بزاں گیچن (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مئے سَتّ ءِ پلنگ ءَ را پدا گون جتہ دژمن
مئے سس ءِ پڈنگ ءَ را پدا گون جتہ دژمن
آ ءَ خسرو ءِ اولاد اِنت اگاں، ما دی[1] سیاہ ءِ
سیاہمار ءِ زَرَنگ ءَ را پدا گون جتہ دژمن

☆

اُو سندھی کچینبک[1] ءِ بچک، چے تئی حیال اِنت
سر درنزیں بلوچانی وتن بیتلیں مال اِنت؟
مات ءَ ترا میچینتہ گوئر ءِ پیزاں حرامیں
ملک بارت بلوچانی! کئے ءَ ایشی مجال اِنت

☆

[1] ہم (گچکی)
[1] حانگ دپ، بے آپ (نصیر)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُوسندھی کــچیــنبَـکیس جن ءِنطفہ حرامین
بیار انگتہ گیشتر وتی سیاہ روہاں گلامیں
کئول بستگ اُوں ما چلتن و شاشان ءِ گوں درئنگاں
ڈونڈان اِش گوں بندوں در ءُ بنداں وتی آمیں

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بلوچ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

گوُشتئے وتن ءَ مات، پہ سد اِزت و آب
مات ءَ را تئی گپتہ بدیں رنج و ہزاب
اَہے پرتہ کہ نیں پاد مئیایئے پہ مئیار
اَہے پرتہ کہ مات ءَ نیں مہ کشیئے چہ ہزاب

☆

پچمان ءَ وتی پچ کن اُو دنیا ءَ بگند
یک کترہے گوئنڈیں وتی پگر ءَ گوں بنند
ہر کئوے مراد ءِ وتی پلاں سندیت
تو ہم وتی آزاتی ءِ زمزیراں بسند

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نادان تو مکن واب کہ وہد اِنت اَمَل[1] ءِ
مردانی سرین بندگ و شادی و گل ءِ
پادا کہ ترا لجّ وتن ءِ کرتہ توار
تو چاکر و گوہرام و نصیر ءِ بدل ءِ

☆

پادا کہ تئی مات و پت ءِ گور و وتن
تئی گوانزگ و تئی لاپ، تئی باگ و چمن
گوں دژمن و بدواہ، تئی مزن کرتہ گِروہ[1]
گھیئرت بکن و بُست، تو آزاتئی بکن

☆

[1] پارسی لبز بزاں عمل [1] رہن، بیع، بہا (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

شاہ ءَ سراہم[1] و تُرس ءَ دہ یک دئینت
زورآور ءِ یکے نہ برئنت، لگئی دئینت
نادان! یکھین بزان و دستان بسرین
بے تاگت و وِس ءَ نہ ترا حک دئینت

☆

یک بند و ڈگار ءَ پہ تو نادان مرے
یک بز یا شنکے ءَ پہ حونان ورے
اَہے وائے سد ارمان، پہ تو اُو میریں بلوچ
ملک ءَ تئی برت ئنت، بلے تو نہ سُرے

☆

[1] بھیم (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو مردِ جہاں گول! سر ءَ گر حبر ءِ
پیروزگیں آزمان، تئی حد اِنت نزر ءِ
اِے آسگیں ماہ اُو ترپوکیں استار
شپ جاگگ و منزل ئنت، تئی راھگزر ءِ

☆

گوں زالم و سرزور، نہ بیت گپ و حبر
رحم ءَ پہ کدی ہرز گوں ایشاں تو مبر
گر آ کِل و دانا و گہہ و سرحالے
چیشاں بگر حقّاں وتی گوں تیر و تبر

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نکنت پہ بلوچ ءَ کہ چمدار بیت
نان ءِ وتی گھٹیراں چہ تلب گار بیت
زندے کہ اگن چو پہ مئیاراں بگوئزیت
وش اِنت چہ چشیں زند ءِ بدل دار بیت

☆

کئے اُو مرتہ دلیں سوحتہ مزاج؟
پرچے ءَ گشتہ تئی رسم و رواج؟
تو بلـــوچیــئے ؟ من ءَ بیت نہ یکھین!
چوش بلوچانی نہ بیتہ پرداج

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تئ چم چھال و حبر پوچ و بٹاک
تئ لنٹ حشک و سرءَ کتھر و حاک
بیتہ چم سھور و شکر کھند بلوچ!
حبر اِش تول و سرش مس افلاک

☆

تئ دل پوپچ و تئ پنجہ نزور
تئ دپ پاچ و تئ روح لگھور
دل مزارانی، گوی[1] پنجہ بلوچ
سیاہ جگر بیتگ و پُرزہرگ و زور

☆

1. پارسی لبز قوی (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تئی لاپ حورک و بدن لوچ و شپاد
نہ ترا لوگ، نہ ہنکین، نہ نپاد
واجہ ات کار وگس و نان ءِ بلوچ
کُرتئی گوں پٹّیں گداں سیل و سواد

☆

نہ ترا ملک، نہ میرات، نہ نام
توئے بندیگے، توئے ٹی و گُھلام
ملک و میرات ءِ اَتت واجہ بلوچ
شات و آزات و جہان ءَ وڑنام

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تو ورے واری و زیرے نہ سمر
حاسلاتان ءَ تئی بارت دگر
واری و جوہُد، بلے کرتہ بلوچ
حاسلاتان وتی وت بُرتہ مگر

☆

تو بلوچے نہیئے! انسانے نہیئے
البتہ سورت ءَ حیوانے نہیئے
ہرچی چاریت ترا ہیرت نصیر
ہچ نہ زانت اِت کہ چی کسیئے، کہیئے؟

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو سوحتہ دل و سوحتہ جگر، سوحتہ وتن بیا!
بلبل مس کبس کپتگیں! پریاداں مجن بیا!
بلگریچ¹، تئ آحتہ سر ءَ، وہد ءَ پیش ءَ
زیت کئیت بہار ہم، پہ تئ پُھلیں چمن بیا!

☆

من بیریں بلوچے آں، منی دین اِنت بلوچ
ایمان ءِ منی کلمہ و یاسین اِنت بلوچ
آزاتی و وت ذاری، منی نام و نسب
سربازی منی رسم انت و آئین اِنت بلوچ

☆

¹ تاک ریچ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دژمن تئ زوراک و بسیارنت پادا!
گڈ ءَ پہ تئ چاڑ و تیار انت پادا!
اِے کوہ و در و دشت و زِر و کئور و تیاب
میرات و تئ مال و مئیارنت پادا!

☆

سر دنت بلوچ، دنت نہ وتی پھلیں وتن
سر جہل نکنت دژمن ءِ دیما پہ نگھن
دربارانی پیرُشتاںا چہ بے آپیناں
زیبا انت بلوچ ءِ بدن ءَ ننگ ءِ کپن

☆

ا بادشاہی پوشاک،جُل وگالی (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بلوچوں ما مزن سگ و مڑادار
تن ہپت پشت ءَ نہ انت مئے بیر، آوار
بلیکہ ما مروچی کم گشادوں
نہ مانوں چوش، دائم مس جہاں گار

☆

بلوچ تنیا[1] نہ اِنت، تنیا بیت چے
اِداں ہچ کس، اُوداں[2] دنیا بیت چے
ہدیں ستّ ءَ پہ ہکّل دیئے بلوچ ءَ
مڑیت، در بیت یا دریا بیت چے

☆

[1] بزاں تہنا [2] آءَ اُوداں (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مڑاداراں شمے گپ چے و چون اِنت؟
ڈُرائیں کئوم کھڈ مں حاک و حون اِنت
من و تو، آ ءَ اُو من، چنیں تپاسے
اِے شیتان گوں شما پرچے ءَ گون اِنت؟

☆

گوانکے پہ مڑاداری ءَ گوشاں تئی کپیت
اچ دلگھدریں شائرَ ءِ زرد ءَ چہ رُدیت
گوش داری کہ پر تئی مرض ءَ اکسیرنت
نابودی و سستی ءِ تپ ءَ تئی سِندیت

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بوتار

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تو زر و سھوراں گوں لئیبائے، من نگنداں نان
تو کئیپ و مستیاں پُر چاڑے، من بزگ و حیران
اگن اے کارنت حُدائی، من ءَ بگوئش بارین
مس آزمان و زمین ءَ چے کارئنت شیتان

☆

اے موٹر و ماڑی او تلائیں پوشاک
اِے مال، اِے دولت، اِے گیابیں املاک
اَچ لٹ و پل ءَ، بزگ و واریناں
نزآرتگ و مچ کُرتہ، نہاریں[1] چالاک

☆

[1] بزاں ناہار، جناور (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو میر اُو میرانِ وتن گوش کنت
وہد است تن انگاتہ اگن ہوش کنت
بل ات وتی گمراہی و لُٹ و پلءُ گان
آ ءَ گوسگیں روچاں نیں پراموش کنت

☆

آ ءَ لُٹ و پل ءِ دَور شتگ نئیت پدا
سرداری و آ ءَ تَورا[1] شتگ نئیت پدا
زانئیت پہ یکین نیں کہ شمے پشت و پناہ
آ ءَ پتنہ گریں گئور شتگ نئیت پدا

☆

[1] ہندی لبز طور بزاں وڑ، ڈول، طریقہ، رہبند (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بِل اِت اِے حیال ءَ کہ شما موتبر اِت
ٹکانی شما واجگ و بوتار و سر اِت
شری ءَ بزان اِت کہ نیں بے اِلم و ہنر
گئور ءَ چہ شما کم ات و ڈیڈ ءَ بتر اِت

☆

نئے اِلم شما دارہت و نئے کسب و ہنر
نئے کوئت و دل دارہت، باز و نہ جگر
انسان شما گوئشت نبہت، ہم نہ ات حیوان
ایش ءَ پہ شما ننگ ات و آیا چہ بتر

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہستگار پہ مکر ءَ تئی مالان ءَ برئنت
نادیئنئت ترا لنگڑ و نانان ءَ برئنت
ایشانی پہ جی جان ءَ کدی رد مکپئے
چو زنڈیں زراگاں تئی حونان ءَ ورئنت

☆

اِے واجگ و میراں کہ شما کرتہ مزن
ایشاں پہ وتی ئیش بہا کرتہ وتن
پادائت و ایشاں ءَ بہ گُٹ ءَ بگرت
چو دیرء اِش بشانہت کہ مگندئنت کپن

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہر سال کہ کاینت تچان ءَ بوتار
پسلانی[1] بٹائی ءَ پہ بے کِشت و کشار
ڈُنگ ئنت کہ حکاں ءَ گھریبانی ورئنت
یا گرک و زراگنت و بلائیں سیاھمار

☆

زردار، مزن لاپ، دئینت زراں چیر
گُھرئنت گھریبانی سر ءَ تولہ[2] چو شیر
ایشان ءَ بگوئش اِت دیر نہ اِنت، روچ ہما
تو لگ چہ شمے لاشگ و ڈھونڈاں بیئنت سیر

☆

[1] پسلانی بہرو بانگ، یک سُنگ ایت
[2] بزاں تو لگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اے مرد کہ زَرّاں چتئنت مچ کنئنت
ماڑی و زمین و سہت پہ وت چچ کنئنت
گوں مندر و ہنر، بزگ واراں ءَ پلئنت
کئوم ءَ وتی برباد و تباہ، لُچا[1] کنئنت

☆

اے مرد کہ گوں سھور و زراں لئیب کنئنت
کئوم ءِ تہا پیدا، اِے دوسد ہیب کنئنت
چمداری و بے شرمی و گرّن ءَ کارئنت
گئیرت و حیا ءَ، چہ وتن گھیب کنئنت

☆

[1] بُن لبز لُوچ اِنت بزاں برہنگ، جان درا (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ایشان ءَ مگوئشہت واجہ کہ زَرِش بازِنت
یا ماڑی و جاگیر و نیاز و نازِنت
اِے گُرک و زراگنت، شمے حونانی سر ءَ
ایشانی جہاں کائم و دولت و سازِنت

☆

باز وارتگئنت اِے میر و اِے سردار و امیر
مئے گوشت و سر و حون، مسالے جاگیر
نیں ہور ہبئت بگبت و شوان و بزگر
ایشانی گُھلامی ءِ پروشہت زمزیر

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نان اِنت پہ کاری و پہ بے کار حرام
کُٹّت چہ جہان ءَ پُل و لٹانی ڈرامؔ۱
آ ءَ دور کہ نیں کیت جلشکاں چو بہار
امن اِنت پہ گھریباں و پہ زردار ءَ سراہم۲

☆

تو نشتگئے لوگ ءَ بلے پُھر ءِ تن دپ ءَ
من ہید جناں، گرشنگ ءَ وسپاں مس شپ ءَ
من کور نہیاں، زاناں چہ تئی مندر و ہنر
گیشیں منی واری ءَ چہ، زیرے تو نپ ءَ

☆☆

۱۔ایزاں ڈرامہ ۲۔ بھیم،تُرس (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

برات/براس

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو بزگ و وار و کپتگیں براس بیا
چو گپتہ ترا لوچی و اِپلاسا چیا؟
اِے مال، اِے مڈی، اِے دراہ گنج ئنت تئ
ایشان ءَ بُپل، یا تو بجن آس بیا

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

پاداہت اُو بزگ و واریں براساں
پہمندگ و زوراک و تیاریں براساں
اِے لوچی و چمداری اُو گرشن ءِ زند ءَ
ہیروپاں دہت اُو منی ساریں براساں

ل پارسی لبز افلاس بزاں گرشن، گھریبی (گچکی)

☆

اُو برات! پہ اُومیت ءَ مبند دستان ءَ
بے کاری ءَ گوں جت نہ کنئے مستان ءَ
دستاں بِسُریں، کار بکن، کار بکن!!
کارنت کہ دنت زور و توان دستان ءَ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

☆

پاداہت براتاں! وتن کنت توار
دیم ءِ شت و گوئستنت، پہ شما اِشتہ مئیار
نیں دور شمئیگنت بیا اِت پہ مڑا
سرین بستگ و چاڑ کگ و سرگرم و تیار

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

☆

جی جانین اُو براساں منی سہرا گردین!
بے اوست مبہت چو نپراں نامردین
پاداہت پہ کئوم و وتن ءِ ناموت ءَ
گوشدارت نصیر ءِ حبراں پُھر دردین

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیل اُو بیلی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیلاں وتن ءِ لج و مئیار ءِ دروہی
ننگانی کسم، مات و گُہار ءِ دروہی
حاک ءَ وتن ءِ پہ زر و سیم ءَ مدیہت
ماتی وتن ءِ پُلیں بہار ءِ دروہی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیلاں پہ وتن کوشش و تدبیر کنہت
اِے زیم و زراگاں چہ وتن دیر کنہت
کاریئکہ اگن گوں حبر و پنت مبیت
پادائت، گوں شیگگ و شپگیر کنہت

☆

بیلاں! پہ وتن کوشش و تدبیر کنہت
زلم و شدھ و لوچی، چہ وتن دیر کنہت
اِے لُٹ و پُل ءِ دیو، کہ گردنت یلہ
ایشانی سر و پاد مس زمزیر کنہت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا مُج و دھنزان اِنت مروچی بیلی!
جنگ تئ گوبُر ءَ کنزان اِنت مروچی بیلی!
پادا پہ وت ءَ سنج و سِلاے درگیج
دیم تئ ڈل و شنزان اِنت مروچی بیلی!

☆

بیا بیلی منی بشکن توار ءَ
بلوچاں سہئ بکن مں کوہسار ءَ
بداں شانتہ وتی پئوجاں کہاریں
نہ بوں نیں واجہ ملک ءِ بے سگار ءَ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

پُلَنگ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تو چے ءَ چہ ترسے منی کوہانی پلنگ
پرچے ءَ ترا نہ گیرت کوہانی ننگ
اِے گندہ جناس اِدا گردئنت چو نہار
اِے کاگد ءِ شیرئنت، نہ ئنت تئی پارسنگ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیا، بیا منی کوہانی جگر واریں پُلنگ
دیرگند و مزن گوانز و سبک پاد و کھشنگ[1]
مرچی تو کُجا وپتگ و چم موٹگئے[2]
کوہاں ءَ تئی زُرتگئنت روبا پہ چَلنگ[3]

☆

پادا، تئی مالان ءَ چہ کوہاں در کُرت
اَچ کہنی و اَچ چمگ و جوہاں در کُرت
اَچ کہچر و اَچ ملپد و اَچ ڈن و سراں
تئی کوہی گُرانڈان ءَ دروہاں در کُرت

☆

[1] پارسی لبزایت بزاں خسنگ　[2] نزکتگنت، بندکرتگئنت
[3] چلانگ، ہولاسگ، وگگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

پادا، اُو کہستان ءِ شکارانی امام
شپگرد و سبک گوش و مزن پہم و سراہم
چرئنت تئ کوہانی تہا تولگ و مم
چو واجگ و بوتار ءَ چَٹک[ا] سہب تن شام

☆

تو چو نہ اتئے اُو منی کوہانی گُھراز
تئ پشت و سر ءَ یکے بکنت دست دراز
چوں بوت کہ بستئنت تئ دست و پاداں
گوشاں نہ سُریئے اُو نہ کشہت آواز

☆

[ا] چَٹک بزاں زِیت، جلدی، ہمائین ءَ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ٹُرساں کہ تئی حون بدل بیتہ پہ آپ
اَچ کپتگیں ڈھونڈاں تہ وتی پُھرکتہ لاپ
گوں تو لگ و ہپتاراں وت ءَ کُرتہ شریک
پشکپتہ تئی رنگ و شتگ گھیئرت و آپ

☆

پادا، تو وتی پنجگ و نیشان ءَ بچار
کوہانی وتی گٹ و ہشیشان[1] ءَ بچار
اِے تو لگ و مماں کہ ترا کرتہ اسیر
چمان ءَ پہ وت گیج،[2] اُو ہم ایشان ءَ بچار

☆

[1] ہشی، الُنگ، بُرزیں گر، درنگ [2] پہ وت ءَ بچار، وتی پلوا بچار (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

روبایاں ترا گوئشتہ توے کم و کلیل[1]
گپتہ تئ دل ءَ مندر و پریبانی دلیل
پشگ کہ پہ لکھاں ببئت یا پہ کُروڑ
ہمسنگ نہ بنت، ہرچی ببنت گوں یک پیل

☆

ہر یک وتی نسل ءَ گوں، ببیت گیش کہ کم
ہر یک وتی ھند ءَ، وتی حاک ءَ دلجم
کسے ءَ چشیں حک نہ دئیگ بیتہ، نہ بیت
تعداد[1] ءِ پہ بازی ءَ پتی بارت اَلم

☆

[1] پارسی لبز قلیل بزاں کم [1] لیکہ، اُشمار (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کوہانی توئے واجہ تئی مَٹ نہ اِنت
ہنکیں تئی پُشتانی کس ءِ گٹ نہ اِنت
مرچی کہ اگن تولگ و مم و روبا
لوٹئنت تئی ہند ءَ! تئی ہماسٹ[1] نہ اِنت

☆

جہہ جن تو پدا کوہسر و گٹانی سر ءَ
گُھران و کمند کنان ءَ ہلٹانی سرءَ
کوہانی وتی پانگ و وت واجہ بی
زندگ نہ بیئے سوتگیں پٹانی سر ءَ

☆

[1] بیڑ، اُرش، تاگت (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے تو لگ و روبا کہ اِدا چو پہ چُلئنت[1]
ہر کئور ءِ تہا لانچِتہ پہ لٹ و پُلئنت
گر پاد نہیاحتے، اَے لجوزیں چم جہل
اِے کوہ و تلاران ءَ بزاں اَچ تو پُلئنت

☆

آ ءَ روچ شت ئنت، کس تئ کوہان ءَ نہ زُرت
بیاحتین تن اِدا، گرؤنگی اُو تُن ءَ مُرت
نیں گشتہ جہاں، دیر نہ اِنت ماہ چہ زمین
تئ بندگ ءِ، روبا ءَ ہمیش توکل کُرت

☆☆

[1] نیم گام و نیم تچگی گام گیج (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

خان

اُو

جام

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

خان

خان صاحب کلات ءِ ماڑی ءَ
چو جنوزانیں نشتہ نیاڑی[1] ءَ
برے پٹیت[2] و جنت سروزانان
برے کھندیت و گون انت باڑی ءَ

☆

خان صاحب چہ احمد ءِ وَل اِنت
اِشتہ زحم ءَ گوں تسبح ءَ جَل اِنت
وائے اُوبادگاں پہ نوری ءِ
میری ءِ واجہ، دژمن ءِ دَل اِنت

☆

1 جنیادم، سیہ سر 2 گریت، زاجرات کنت، بددعا (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

خان کوہنگ ءِ کوہیں بادگیر ءِ
نوکر اِنت سامراج ءِ بڈزیر ءِ
بستہ دستان و جھل جنگ چماں
واجہ تاج و بلوچ ءِ شمشیر ءِ

☆

دست و پاداں بلوچ ءِ بُرّان انت
بستہ دست ذالبولاں گِرّان انت
ہائے، کوہنگ ءِ واجہ بے سوبین
حون بلوچ ءِ تئی دستاں چُرّان انت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نوری ءَ ننگ اَتت شِنکانی
تو مئیاری نہ بۓ جنکانی
زِبریں تاراں گوں بستہ گِرئیتی
آءَ سپاہی تئ گنکانی۱

☆

نشتگئے لاٹ ءِ کُرسی ءَ وشئے
خان اتئے پیش ءَ نین لِڈ کشئے
کئوم و ملک ءَ وتی برائیتئے
زندگئے تاں مں زلتاں پشئے

☆

۱ نزیکیں (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو مجاور! اُو خان ء گورِستان
ملک بلوچ ءِ نہ اِنت لگھورستان
تکھت یا تکھتہ گوانک اِنت مردانی
زندہ بات بیرمیں بلوچستان

☆

ارمان کہ وتن شت، گوں تئی نام ونسب شت
اِزت شت، گئیرت شت ونگانی ادب شت
زحماں گوں ہمے میری ءَ پشتاں تئی کھٹ
ارسان گوں چہ دست ءَ تئی نابود اجب شت

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

جام

بیلہ ءِ جامُری بَلا زِیرین
چو کہ بھینگ ءَ شوانیئےاِ پیرین
بُندر ءَ کپتہ، ساہگ ءِ چیر ءَ
وکگا اِنت پہ گُرکاں شپگیرین

☆

جام! اُو جام بیلو ءِ جُٹّین!
وتی کئوم ءِ مس کوش ءَ دسگٹّین!
پرتو آ ءَ تہلیں روچ دیر نیئت
زہر بیت لُنکہ تئی دپ ءَ ہٹّین

☆

اِ شوانگ، بُزگلانی چاریتوک (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

جام گھدارے ییئے تو نادانین
نہئیکہ پنڈوکے یے تو بے نانین
باڑی اِائیں بُز دلے یے چم جہلیں
کرتئ بدنام کہول ءَ سلتانیں

☆☆

۱ے دلآر (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

جنگ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

روچے پہ گھریاں کہ جہاں تنگ بیت
لاپ ہورک و بدن لوچ، پہ بدرنگ بیت
حک اِنت چہ چشّیں وار و حرابیں زندءَ
ماڑی بُسچئنت، سر بروئنت، جنگ بیت

☆

ننگ ءَ پہ وتی ساہ دئیگ پرز اِنت منی
آزاتی ءَ پہ جنگ ءِ کنگ پرز اِنت منی
ماتی وتن ءِ لج و مئیار ءِ سوگند
حکاں پہ سر ءِ ٹاہ جنگ پرز اِنت منی

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

مرچی پہ وتی ننگ و مئیار ءَ کنوں جنگ ءَ
کئوم و وتن ءِ دژمناں نئیلوں وتی دَ نگ[1] ءَ
ما اِشتگوں گُنگیں سر و مالان ءَ پہ شرت ءَ
آزاتی ءَ پہ، کوہاں کنوں سُھر پہ رنگ ءَ

☆

نود شنزان ئنت کوہسر ءِ لٹّاں[1]
گرئند، گرئنداں ئنت تنک دپیں گٹّان
ہار، کئور ءَ مں نہئیت سُھور موشین
وہد لوٹیت و گرانیں ہالٹّان[2]

☆☆

1. سیمسر، چارحدّ

1. بُرزی، بند، تیمر، مات بند 2. بدلی آں، سروچیراں، کھورکہ ہار کنت وآپی کوچگاں تالان بیت (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

جُہد

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

او بنگلیں بے سُدہاں! وتن بُرتہ بدان
کوہاں شمئے پرگنجیں و میتاپ و لدان
محتاجی و چمداری ءِ زند وش نہ اِنت
گھئیرت بکنہت ملک ءَ بچڑاہت چہ بدان

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہمراز گوئشئت نصیر! تہل اِنت تئ زبان
ہچ نہ گوئشے بید چہ شمشیر و سنان
من دست بستہ ہرز گوں بیلاں بکنان
سِنگان ءَ کدی نہ سُپتگ پُھلانی زبان

☆

مندئت چپ و ہاموش ءَ مس لُوگھاں
مُترس اِت چہ لگھورانی دروگھاں
نہ انت میروش[1] دژمن زور مستیں
پُرشیت سس ءَ گوں، چوٹونڈانی[2] بوگھاں

☆

1) پروشنگ ءِ حدءَ چہ در (Unhreakable, Undfeatable)
2) کمند، شکر کا نڑیل یا کڑب ءِ بندو بوگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیااِت، مچ بہت، سریناں ببندئت
پدا پش کپتگہت بیلاں! منندئت
وتی چہ دست و بازواں گرئت کار
پِتی[۱] دستاں، پہ امداد ءَ مکندئت

☆

شمارا داتہ دَور ءَ تاب و ہکّل
دپ ءَ تہل کرتہ شہدیں، شیر و شکّل
لگھوری ءَ نبنت گوں، کار آسان
مدام مُشکُل کُشا بیتہ توکّل

☆

۱ گیئر، درآمد، دری مردم (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بگندت کوہ و دشتاں آس مان اِنت
زمین تل گپتگ و آزماں پُرشان اِنت
بلے انگت بلوچ ءَ کوہدلیں گند
چو گرک ءَ پہ بدیگاں سَٹ دیان اِنت

☆

سر و مال ءِ کئیا ہوشنت مروچی
سراں سودا، دلاں جوشنت مروچی
بلوچ ءَ دور و باری داتہ ہکّل
جہاں چاران و دلگوشنت مروچی

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

گهیں مرداں! وتی واکان کنهت هور
سَلاه ءَ یک کنهت، یکمشت جنهت زور
گوئجهت بیهه و بن ءَ چه بدنیاداں
که سامراج شاهی، ایشان ءَ کتگ کور

☆

وتن مات ءِ تلارانی کسم، بوئر
وتی حوناں دل ءِ چو آبِ کوثر
بگندے تاں روچاں شاد و وشین
وتی آزاتی ءِ یک کش منور

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

استار مُچ ءَ مس تلملان ئنت
لچ پالیں گہرد مس جلان ئنت
دربار و دریس اِنت بزدلانی
دَرّابہا[1] دو رنگیں مہپلان ئنت

☆

کئوم ءِ گوں بداں نبیت یاری
سر بالہ نہ بیت آپ کدی جاری
ما بوں یا بدانی سرگلی بیت
زند ءَ نہ کنوں وتن ءَ مئیاری

☆

[1] دوتل ودو پوست (گچی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مرداں پہ حدا مئیلت ننگ ءَ وتن ءِ
پکرءَ مکنہت چو چگ و میرات و جن ءِ
اتلگ پہ شمے کئوم و وتن روچے بدیں
شوھاز ءَ کنہت تو پک و تیر و کپن ءِ

☆

ما پہ وتن ءِ مئیار و ننگ ءَ
سریں بستگ و زرتگوں تپنگ ءَ
چُک چین بئیوں یا چورہ و بن بیل
تاں سوب مبیت، نداروں جنگ ءَ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

حاکم و حکومت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من گَندگاں پرچیکہ نہ منّان ترا
سر جہل نہیاراں، تئ گنجانی درا
باریں! تو وتی دامن ءِ لپان ءَ بچار
آئین شکنی ءَ پہ کئے بُرِّت تئ سر ءَ

☆

اے ڈولیں حکومت کہ ترا نان مدئنت
ناجوڑ ببــــئے آ ءَ، ترا درمان مکنت
زہگان ءَ موانییت و روزگار مدنت
کسے پہ حکومت ءَ چشین جان مدنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

حاکم ببیئنت رہزن و وت دز و وزیر
رہبر ببیئنت جاہلیں سردار و امیر
آءَ ملک نمانیت مں جہان ءَ آزات
ہر روچ بہا بیت و پہ ڈولے ءَ اسیر

☆

نان ءِ جہہ ءَ بمباں گوں من ءَ سیر دیئے
پوشاک ءِ بدل، تیری درہداں ایر دیئے
لوگ ءِ بدل ءَ، سوچیئے منی رینکیں ا گدان
تو ڈنگئے یے، ہر چون کہ وت ءَ چیر دیئے

☆

ا درنگیں، راڈراڈیں، کُہنگیں (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

چے اِنت مئے گناہ، پرچے ءَ تو مارا جنئے
مال و وتن ءَ برتگئے، نیں ساہاں زِنئے۱؎
اُو زالمیں بدکار! لبزاں، گوش بدار
حکاں وتی ما نہیلوں، بکن ہرچی کنئے

☆

باز اِنت ترا پنڈتگیں توپ و تپنگ
امریکہ تئی یار اِنت و چین تئی بُن سَنگ
گوں پنڈگ ءِ ہیتاں کمیت پڑ ور نبیت
ایش ءَ تو دل ءَ داشتہ بیا پہ مڑ و جنگ

☆

۱؎ پچ گریئے، پہ زور پچگر نگ، پلئے (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

کئے گوُشتہ بلوچانی وتن مالنت تئ

کئے گوُشتہ بلوچانی دپ ءَ گالنت تئ

تاوان! تو دلالانی زبان ءَ کپتئے

نیں پُٹّی[1] ءَ تیران ءَ ورے بدحالنت تئ

☆☆

[1] پُشت، بڈّ، مَسک (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دوست

اُو

دِلواه

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے دوست! بیا بیا کہ دل سوحت منی
تیراں تئی ہجران ءِ دل ءَ دوہت منی
یک آچشے لمبوک کنان اِنت شپ و روچ
بیا گند کہ سوچنت تئی دپ ءَ دروہت منی

☆

بیا، بیا منی مہرنگ کہ زہیراں پرتو
مستانہ مرید ءَ چو پکیراں پرتو
ماتی وتن ءِ ننگ اُو وتی راج و زبان
دراہ نام تئیگ ئنت و اسیراں پرتو

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من بلبل و تئو پُل، مناں کبگ تہ ماہ
من آس و تئوے نیر، مناں جل تئو براہ
بیا، بیا کہ من ءَ کُشتہ تئی درد و زہیر
اُو آسمی ءِ پُل اُو منی در دپ و ساہ

☆

مروچی کہ زری نود شلان ءَ آحتنت
تئی یات، دل ءَ آس بلان ءَ آحتنت
من گوانک جنگ پہ وتی بیلاں کبس۱ ءِ
بیا اِت کہ دل ءِ ٹپ، پچپُلان۲ ءَ آحتنت

☆

۱ بندی جاہ ءِ، کیزءِ ۲ پراہ روان ءَ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ذی بُست من ءَ بیتہ مزن گوئر بام ءَ
تئی یات، دل ءَ آحت و پُلہت آرام ءَ
تسبیح و نماز و ذکر و سلوات و درود
گُلاں من شمُشت، بید تئی وشیں نام ءَ

☆

دیستاں مں درہیــــنـــے چہ چلتن ءَ بالا
رنگانی بہارے تتہت اللہ تعالیٰ
دیستاں پہ گــجیـم[1] اءَ کہ تئی مٹ نہ اِنت
تو تچک چو سَرّو ءَ بلے آءَ، چو ذال ءَ

☆

[1] ہیرت چارنگ، پہ دلگوش چارنگ، حیال گوئر کننگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

ہر دینکہ کپیتا[1] روچ و جہاں بیت تہار
گھرئنت گم و پگرانی جگرواریں مزار
آباد بئے تو، کہ چشّیں وہد و دم ءَ
تئی یات، منی بیت دل ءِ ہمدم و یار

☆

تئی دروشم و تئی رنگ و تئی زیب و جمال
تئی کھندگ و بشکھندگ و دُریں دپ و گال
یات ءَ منی کاینت و دل ءَ چاڑ کنت
تو شاد بباتے، منی موجانی مسال

☆

[1] ایر روت، برکت بیت (نصیر)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

تئو پھلیئے من پرتہ چو بلبل شئیدا
تئی مٹ و بدل بیت نہ پمن پیدا
دیرِ اَچ تئی دیدار و نیاداں پُھلیں
دَور داتہ من ءَ دُور سیاہیں کئید ءَ

☆

تئی بیک! چو سئول ءَ چہ لڑونجیں[1] سیاہمار
چو آہو ءَ تئی چم سیاہتاب و کُمار
آ ءَ، ڈنگ جنئنت، ایش حدنگاں شانئنت
اِے بزگیں دل چوں مبی گھنسر و[2] بے سار

☆

[1] لونجان، دَرتلگین [2] بے سُدہ، بے سما (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو دوست! بزانئے تئو دل ءِ حال منی
سد نشتر و سد داگ دل ءِ مال منی
ہر آہے گوں دہیت و زرا بے در کئیت
اَچ اِشکر ءَ سوچوک تر اِنت ہر گال منی

☆

دل پُھلے مس وشی ءِ گلستان ءَ رُدیت
تہلیں حبرے ءَ کہ چو ریشے ءَ کُدیت
ہر دینکہ کپیت بیر، گرگ ءِ آس ءِ تہا
آئی وڑ ءَ سک آہن و پولات نبیت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دل وت یک جہانے ءَ گوں حیالاں آباد
یک روچے پہ گم بیت و دگہ روچے شاد
گردیت پہ بال ءَ، گوں حیالاں وشیں
لُونڈیت مس حاکاں، چہ حیالاں پریاد

☆

اَے دوست منی چم چہ زہیراں کورئنت
پُر دردیں دل ءِ حون گوں ارساں ہورئنت
شپ دراجیں پہ تلوسگ و اُپاراں گوئزیت
چم و دل و جان اَچ تئی درداں دورئنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من جستگاں اَچ پگر و حیالانی جہاں
لوٹاں من پناہے چہ وتی وہم و گُماں
بیا، یک دمے گونمن گوئر و ہمباز ببی
آسیدہ ببیت روح چہ دنیائی گماں

☆

نئے واب شپ ءَ کیت، نہ روچ ءَ آرام
یک مرمریں آسے دل و جاں سوحتہ مدام
کئے زانت کد چوش دور و زماں کیت پہ چرّا[1]
وت واجہ ببئت، ملک ءَ وتی بندی و گُھلام

☆

[1] گردش، بدلی، چکرنگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیا دوست! نہ ہمپادیں اِے زند ءِ دِرّ و دوچ ءَ
کار ءَ وتن اُو کئوم ءِ بیاروں شپ و روچ ءَ
گوں جہد، گوں تدبیر، گوں مال و سر ءِ سودا
آزاتی ءِ نیامتاں بِکَٹ اُوں پہ بلوچ ءَ

☆

دل مرچی گُمانانی اُرش ءَ گیرنت
اَچ دید و شنید ءِ سر و سیم ءَ دیرنت
زندان ءَ مس زلم ءِ جک و جونیں[1] کپتگ
کُشتار ءِ کدی ڈاہ، کدی لٹ ءِ ویرنت

☆

[1] ژندو پند (نصیر)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ذی جمرے گرئندان ولڑاں گوئست چداں
شنزاں چو منی سریں ارسانی درہداں
گرڈکے، منی پگرانی جہاں روک کتئگ
دل گوانک جتئگ ندر پہ تو ہردو جہاں

☆

بیا دوست، کجا چو ٹِل و ملّان ءَ رویئے
گاماں پہ کہیب و ناز ِکلّان ءَ رویئے
بُشکن کہ توار کنت ترا ننگ وتن ءِ
سیالانی، کجا شگاناں جَلّان ءَ رویئے

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

زَروشُھور

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے بنگلگ و ماڑی اُو اِے گواتگران
اِے دبدبگ ولئیب، گوں سھراں و زَران
جوڑ بیتگ و کائم ئنت، اِے داباني بہار
اَچ مئیگ و شمے حوناں و ہڈاں و سران

☆

اِے سھور و زرّ ءِلئیب پہ ہر سورت و رنگ
دنیا ءَ پہ ناداراں کتگ تہارمہ و تنگ
تہذیب ءِ پہ نام ءَ اِنت پل ولٹ برے
امن ءَ پہ برے کوش و کشار و مڑ و جنگ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا ءَ گلیں سھور و زرّاں داتگ آس
جوداں چہ جناں سستگت وزہگاں ءَ چہ ماس
یک آچشے لمبوک کنان اِنت شپ و روچ
سوچانیں پہ یک پیم ءَ حریر و کرپاس

☆

گپتگ زرّ و سھور ءَ تانکہ حاوند ءِ مکام
نئے امن و کرار بیت جہان ءَ نہ وَسّام[1]
زردار گھریاں ءَ برئنت گار کناں
یک کش و بگیرے مں جہاں بیت مدام

☆

[1] آباتی، آسراتی (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا ءِ تہہ ءَ پتنگ ءِ ہنیات زرّ اِنت
نہ، نہ، تہ بگوئش، زر ءِ ردیں بانک بَرا[1] اِنت
زر شر انت اگن بئیت پہ کار ءَ وتن ءِ
مچ بیتہ چہ زہر ءَ، چہ نہارا[2] ءَ بتر اِنت

☆

براساں! زرّ و سھورانی بتاں گار کنہت
اِے مندرا[1] ءَ دہاڑینہت[2] اُو آوار کنہت
جاگیر و زمین و سھور و ماڑی و محل
کلاں بگرئت، کئوم ءِ سر ءَ بار کنہت

☆

[1] وانگ، حیران، ہبکہ [2] ناہار، جناور

[1] پریب، حیلہ، ہنر، مکر [2] پروشہت، کروجہت، زیان کنہت (گجکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو سھور و زرّ ءِ واجہ نین گامان ءَ بدار
مئے حوناں مریچ ، پہ وتی زرّانی کشار
تئی لُٹ و پُل ءِ دور، نیں پرشتگ کونڈاں
ابرسگیں ہیروپ ءَ، جہاں ءَ مس بچار

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سرمچار

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

حُدا حافظ شمئے اُو سرمچاران
حُدا حافظ شمئے، کئوم ءِ مئیاران
شما مرچی مس آس و انگران اِت
حُدا حافظ، حُدا حافظ، اُو یاران!

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اُو ورنایاں! اُو پُھلیں سرمچاران
شمارا گوانک اِنت سبزیں کوھساران
وتن مات ءِ بیا اِت پہ توار ءَ
ببندت بے گوئریں گٹ و تلاران

☆

اگاں جنگنت، شمے پانگ تلارئنت
اگاں امن اِنت، پہ دلمانگ تلارئنت
پناہ و پَل اُو برزیں کوٹ و بادگیر
شمے کئول و شمے زانگ تلارئنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

حونانی، سمین ءَ بُوہ گون اِنت
ماتی وتن ءِ انیشگ حون اِنت
بیا اِت اُو، گھر دیں سرمچاراں
مرچی پہ وتن، سرانی رون اِنت

☆

پادا اِت مروچی کہ دل ءِ تاجگیں ٹپ ئنت
مئے مال و متاہ بس ہمے حونانی دولپ ئنت
ایشاں پہ وتن مرچی برتیچ اُوں گوں مڑاہ ءَ
بیدٹاہ ءَ سرءِ، آ ءَ دگہ بے حاسلیں گپ ئنت

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سمین

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

وش آحتے زباد بوئیں بہارانی سمین
سرسبزیں اَپُڑسانیا، چنارانی سمین
پُھلیں وتن ءِ گون ئنت ترا اَنبریں بوہ
دشتانی دروہت و ناز تلارانی سمین

☆

کیت اَچ تو من ءَ وشیں سمین! بوہ وتن ءِ
کشئے تئو، نہ مانیت من ءَ سُد بدن ءِ
گم توسیں دل ءَ سوحتہ، زہیرانی ہُبُک
تئو سارت وزبادین ءِ چوساہ ءَ سجن ا ءِ

☆

ا اَپرس ءِ درچک، سروٗ، سنوبر، جونیپر
ا ہندی لبز ایت سجن یا ساجن بزاں دوست، مہلنج (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کائے چہ وتن وشئے چو، مسکانی سمین!
ہر پُھل ءِ دپ ءَ چشّئے اُو موجانی سمین!
درہنزینتہ وتی مہپراں اِستین اُوداں
چو سارت و چو دلکشئے اُو کئیپانی سمین!

☆

بیا بیا او سمین! تو ناز و داباں گوں بیا!
دل اِیر برین او ماناں گوں، داباں گوں بیا!
من کپتہ اِدا دیر، چہ دلواہ اُو وتن
زیر گالاں زہیرانی، رَباباں گوں بیا!

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کوش کوش و خُنک[1] سائیں سمین باڈانی[2]!
گوں وَزبت ءَ کئیپانی وزے[3] لاڈانی
وش وش ءَ! دل ءِ حازگیں ٹپاں مکدین!
چو انبریں آہسر داں بکش کاڈانی

☆

کئیپانی سمین! درہنزاں گوں نودانی بیا
ارساں گوں گجانی، آہاں گوں جودانی بیا
گوئر بامی زہیروکانی اوماناں بزیر!
بوہاں گوں دُن و زباد و ہُودانی بیا!

☆

[1] پارسی لبز خنک بزاں سارت، سرد [2] گٹانی، النگانی [3] کشنگ، کشئے (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

چی پیم ءَ سوچگنت بوریں جبین ءَ
چی پیم حون گوئرتگنت مئے سرزمین ءَ
پُڑ ینکانی[1] بدل، پُھر گوارنت جمبر
بزیں حونانی بوہ کئیت چہ سمین ءَ

☆☆

[1] ترنپ یاترنپ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سنگت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سنگت! نسب و نام تئی نہئیت پکار
کئوم ءَ وتی، نکنت زندہ چڑوا نام و توار
لوٹئے کہ بیئے زندگ و شاد و آزاد
لوگ ءَ چہ در ءَ در کپ و کردار بیار

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سنگتاں! گوانک اِنت شمارا وتن ءِ لج و منیار

بیا ات دیما کہ، نہ مان ئنت اِے شمے ڈن وڈگار

پیڑیانی وتی ہنکین ءَ پہ ربّ ءَ مدیئیت

کہ بچارنت پتیاِ دستان ءَ، شمے مات و گہار

☆

لے تہنا، ایوک ءَ لے درآمد، دِگر، گنئیر انی (گچکی)

من گوں تہ گوئشاں اُو منی سنگت پھلّین

اِے ہستی و نیستی ءِ گماناں بُھلّیناِ

در کپ چہ گس ءَ کئوم ءِ مُترساں ءَ بچار

پہ کئوم و وتن نشتگئنت آس ءَ چُلّین

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سنگتاں! من گوں دل ءَ یک شپے گپتاں پہ حبر
دل من ءَ گوئشت! او نادان! جہان اِنت پہ زَرّ
من دل ءَ گوئشت! کہ زَرّ نئیت گُھلامان ءَ پکار
دل نہردِت کہ! پہ آزاتی ءِ جنگائش ببر

☆

لے بے حال کن، دل ءَ ببر، گیرام کن، شموش (گچکی)

نزآرتگئنت دنیا ءَ بلوچ ءِ سر و پشت ءَ
زر زیریں وتن دژمناں، کرتگ وتی مُشت ءَ
او سنگت و بیلاں! اگن مرچی ما مہ جنبوں
بیت توک گلامی ءِ گوئرَ ءَ پشت پہ پشت ءَ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من سنگت! حبر پالیں نصیراں!
اگر چہ کم توان و وار و پیراں
بلے آزاتی ءِ جوہد ءَ چہ ہچبر
جہان ءَ زندگاں، دست ءَ نہ زیراں

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

شائر

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من نزاناں کہ چی پیم ءَ دل ءِ رازاں بگوئشاں
گالاں ہمرد بکناں، یا کہ گوں سازاں بگوئشاں
لہڑ کاینت مس دل ءَ، پگر و گُماں چٹول جنئت
بازاں بہلاں! چو کجا بیت، اُو بازاں بگوئشاں

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من نیرے[1]یاں، من آسے یاں، من اشکرے سھورین
من آہے یاں، من ارسے یاں، من دِرہک دل ءِ دوریں
ہیروپے یاں، ہردیں کہ کپ ئنت بھیریں منی گپتار
سوچنت بُن و بُنگاہاں بد ءِ جدرگ[2] ہوریں

☆

[1] رُژن [2] دیوال،پسیل (نصیر)

من شائرے یاں لئیب کناں گوں وتی گالان
لہڑاں دل ءِ پُھر دِہیتیں کناں اُلکہاں تالان
تِنگیناں یلاں کدہ ءَ پُھر کئیپیں مڑاہ ءِ
پیگھوراں جنان بزدل و نامردیں شگالان

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من شائرے یاں، گال چہ پھر دیتیں دل ءَ ئنت
کئوم ءِ پہ بداں جئور و پہ لج پالاں تِلائنت
کاینت مس دل ءَ گال، چو جیہراِ چہ ستیں۲ ءَ
سر بازیں بلوچاں پہ منی گال سِلائنت

☆

ا ترنپ ۲ استون، استین، جمّر (گچکی)

گوئشاں شئیراں دل ءِ تالان بنت گم
چہ ارساں گُلگُلیں روژنا بنت چم
بمانیت یات مس دَور ءِ کتاب ءَ
چہ پیم ما ڈیکٹٹنگ گوں زُلم و زالم

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

نصیر شئیراں گوئشیت پہ بے ریائی
گھزل گوئی نلکنت، نئے رُوستائی
بلوچستان ءِ بیکانی اسیر اِنت
بلوچ ءِ توکل و سس ءِ سَتائی

☆

نصیر ءِ گوش بدارِت گپ و گالان
دُرّ و لالاں، مں شئیراں کنت تالان
پہ کئوم ءِ ننگریں بچاں پُلنگیں
نہ یرزیں سورتے دنت جان و مالان

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیا، بیا، منی دیوان ءَ حزانگ بارانتا[1]
یاکوت و گُہر، لال و دُرّ ءِ بازارانت
لَڑ لَڑ من کناں دُرّ و گُہر مپت دیاں
شاہے ءِ نہ انت، شائر ءِ دربارانت

☆

[1] کم کیمت، بے ارزشت، بے کدر [1] بزاں بہرانت (گچکی)

بیا، بیا یک دمانے منی دیوان ءَ بند
شئیرانی درہداں بشکن و گپتاراں بگند
سیاہ تپگیں ڈنانی چہ سھوریں پھلاں
بیا، یکے وتی پاگ و کلاہ ءَ پہ بسند

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مئیلے کہ نصیر ءَ نہ اِنت ہمتائے دگر
مئیلے کہ نہ اِنت شائر ءِ اَنپان ءَ گُہر
تئ توکل ءِ برٛمشاس ءِ سر ءَ بستہ دل ءَ
مئیلے کہ سر ءَ رتچگئنت پگر ۰ ءِ لشکر

☆

من شئیر چو دریاب ءَ پہ زنبھاراِ[1] گوئشاں
لہڑاں دل ءِ پردہتیں چو لاکھاِ[2] ءَ جُشاں
گنداں وتن ءِ سُورت و کئوم ءِ حال ءَ
ارمان کناں، دست ءِ سر ءَ دست ءَ مُشاں

☆

[1] پہ گوکار، پہ جار، پہ چیچال [2] کچھی ءَ گنداوگ ءِ نزیک ءَ مولہ ءِ کئور دپ ءَ یک پیر ایت، یک زیارت ایت کہ آپی مدام لہڑ اِنت۔ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تو تیرے، من آسے یاں یکیں مس بُت ءَ
تو ارسے یے، من آہے یاں یکیں مس بت ءَ
بے تو من نہیاں چی یے و بے من تو نہے
تو سوز و من آوازے یاں یکیں مس بت ءَ

☆

آ شپتگ و گَمتوسیں منی روح ءِ نما
چمانی منی تیر و گُمانانی سِتا
مئیلے دل ءِ پھر دردیں جہان ءَ مئیلے
ہر چون کہ نصیر ءَ بدیئنت درد و سزا

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ماؤں کہ توار شمئے بُرتہ پہ پَلک
آزماناں چکریتگ و چنڈیتہ مَلک
ہے واہے نہ چنڈیتہ شمارا انگہ!
مئے گوانک، مئے پریات، مئے چیّانٹ و چَلک[1]

☆☆

1 گوکار، چیحال، بُرزیں گوانک (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

کیدوزندان

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کید ءِ تہہ ءَ مردم چہ جہاں دیر کپیت
گیمرتگ و دل سوختگ و زنجیر کپیت
یک مکسدے پاکیں تئ دل ءَ بیت اگن
تئ پگر و گُمانانی سر ءَ نیر کپیت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کئیز ءِ تہہ ءَ ہر روچ چو یک سال گوئزیت
دل کئیتیں دپ ءَ، زندگی پامال گوئزیت
اِے دور پہ آزاتی ءِ جنگ ءِ راہ ءَ
مردانی سرءَ کئیت و پہ ہر حال گوئزیت

☆

یک دراجیں شپے کئیز، بزاں تہل و سیاہ
گوش بند و زبان بند و کلم بند و نگاہ
مگھزا ءِ تہہ ءَ البہ حیالانی جہاں
آبات و رواں بیت و ترپاں بیت چو ماہ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کید انچش انت مرداں پہ، چو زحم ءَ پہ سان۱

یا چو کہ پہ گونڈلاں شپیں بیت سُہان

آس ءِ تہہ ءَ زرگر چو کنت سھور و زَرّ ءَ

بیت یا کہ چو کیڑان۲ و بدیں گھل و گِشان

☆

۱ مجگ ،مازہ، ۲ البت ،بلے

۱ نمبی ۲ کشگ ،کشت کنگ (گچکی)

مہر ءَ گوں تپنگ و تیر کس کاشت۱ نکنت

پھل آس ءِ زراب ءَ کدی برداشت نکنت

اِے کید! اِے زمزیر! اِے مشین، توپ و تپنگ

آزاتی ءِ چولان ءَ یکے داشت نکنت

☆☆

۱ کشگ ،کشت کنگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

گُھلامی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے وائے، بمانوں اگن بندیگ و گُھلام
روچاں وتی گوازینوں پہ سد دروگھ و ملام
ہر بے پت و گندہ ماتیں ڈیڈ ءِ دیم ءَ
دستان ءَ بندوں، بگوئشوں واجہ سلام

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

یک جنے گھلامی سر و ہڈاں کوٹیت
گوشتان ءَ گہینیت گوں حوناں گوٹیت
گوں شے وگوں ملا، نہ گوں تھاویتاں[1] روت
کربانی یے مردانی سرانی لوٹیت

☆

[1] تھاویز،تھائیت (گچکی)

ننگنت گھلامی پہ گہیں کئومِ بلوچ
حونان ءَ وتی وارت، گھلامیں، شپ و روچ
چمداری و محتاجی ءَ زند ءَ رِگریت
گھیئرت بکن و زند ءَ گھلامی ءِ بسوچ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے زند پہ گھلامی کہ بیت چے اُو مبیت چے
گھئیرانی سلامی کہ بیت چے اُو مبیت چے
تو وت چو نہ بیتئے وتی ملک ءَ آزات
تئی تیز کلامی کہ بیت چے اُو مبیت چے

☆

چہ زندے آءَ کہ چم جالااِ بنت تئی
وتن دژمن، لگھور بالا بنت تئی
ببئے تو چو حرءَ پالام پہ گھئیراں
دیوتاِ سنگت، بگھا لالا بنت تئی

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نہ اِنت چم جہلیٖ ءَ زند، زندگی یے
نہ اِنت ترس ءِ ہبادت، بندگی یے
گہمرداں زند آزاتی ءِ نام اِنت
اگھلامی! موت نہ اِنت یک گندگی یے

☆☆

ا دَہُوت بزاں چم جہل ءَ

ا ہے بندءَ راشاءرءَ دگہ جاگہے چوش آورتہ۔ ''گھلامی موت نہ، بلکیں گندگی یے'' (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

گھدار

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

گھدار توئے، دیم سیاہنت تئ مدام
لوپ گٹ ءَ سیاہماری، گُناہنت تئ مدام
تاں نام بلوچ ءِ مس جہان ءَ مانیت
پہ لعنت ءَ تاریکھ گواہنت تئ مدام

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کئے زانت کہ تو چو پہ بہا ارزانئے
چار روچ ءِ تنوب ءَ پہ چشیں گوزانئے
یک گو ہے چشیں پونڈت و دیم ءَ مشتئے
بدبوئی ءَ تن محشر ءَ مس پونزانئے[1]

☆

[1] دگہ یک جاگہے شاعر ءَ لبز ''گرانزانئے'' کاربستگ (گچکی)

بلوچستان تیرانی دپ ءَ اِنت
پدا روچ روشنائیں، چو شپ ءَ اِنت
پدا دور اتکہ نیں باڑی گلانی
چو بھینگ ءَ ہڈے چرپیں ماں دپ ءَ اِنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کئوم و وتن ءِ اُو مزن الکائیں نمائی!
مَل اِت دگر ءِ چنگ ءِ سر ءَ مستیں چوائی
لج پالیس بلوچانی رچنت حوں مس تلاراں
چم جہل جنگ نشتگہت باڑا ءِ پہ کمائی

☆

لہ دلآری، بڑوت، کنجری (گچکی)

آ ءَ روچ نہ اِنت دیر کہ ورنا چو مزار ءَ
بیڑاں دیاں کاینت پہ شمے ساہ ءِ شکار ءَ
اُو چاکرا و بے ننگ وزری دل ءِ دلالاں!
آ ءَ روچ ءَ کجا چیر دیئت شوماں وت ءَ را

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے ملک ءِ دژمن ئنت ، کئو مئیگنت گھدار

اِے بھینگنت ، رستر ئنت ، حیکئنت مُردار

اِے چم جھلاں بہا کرتگ وتن مات

اِے ''لانتی'' وتی مات ءَ را دئینت یار

☆☆

لے اِداچاکرءَ چہ شائرءِ مرادنوکر یا خذمتگار (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مارشت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سد ہیٹ کہ چو اِزت اجدادؔ بروت
سدشرم کہ اِے ٹپ چہ دِلاں یاد بروت
ارمان، کہ زندہ بگردوں براتاں!
ماتی وتن و کئوم چو برباد بروت

☆

پکرانی تہہ ءَ کپاں، شپاں روچ کناں
شک نیست کہ روچے چہ جہاں کوچ کناں
ارمان اِنت من ءَ کہ ہچ نکُرتاں پہ وتن
اُو اُمر! تئی پدا من دَسموچ کناں

☆

لہ پیرک وبُن پیروکانی، بُن وندھ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا شتہ دیم ءَ اُو روانت شپ و روچ
ہر کئوم چو استار و مہ ءَ دنت گروچ
ملکانی وتی واجگ و آزات و گوی[1]
وش نام جہان ءَ مس، مگر وائے بلوچ

☆

کیز و زندان ءِ شپ و روچ گران ئنت مگر
گران ترئنت چیشاں مئیرزانی[2] جگر دِرّیں حبر
روچ و شپ سُنبئنت دل ءَ، ترّن و شگھانانی حَدنگ
مرگ گران اِنت شگھانانی، بلے زند اِنت بتر

☆

[1] زورمند، زوروتاگت ءِ واجہ [2] بےکدر، ہماکہ ہچ نہ کرزانت، بےاَرزشت (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بے باوریں اِے زند، نزانئے تئو، کدی روت
باندا اِدا ماتن بیت، اگن مرچی گل و سئوت
باید کہ پہ یک دائمیں زندے ءَ کنوں جُھد
کئول ءَ، گوں وتن بندوں کہ آزاتی، یا موت

☆

پیش کشے[1] گراں مہریں، چہ ناماتی اتا[2] ءَ
شال ءِ گرِّھیں زندان ءَ، پہ دردانی متاہ ءَ
تھنائی ءِ گھم گوار و گُماں روشنیں پہراں
یاتاں کناں پُھر کئیپ گوں شئیرانی پتاہ ءَ

☆

[1] یک دپترے پہ شئیرانی نویسگ ءَ [2] سردار عطاءاللہ مینگل (نصیر)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

کوہانی گردگ وش ترانت یا، جیل و زمزیراں کپئگ
تھمبُل پُلنگی شرترانت یا، چو مزار ءَ ڈیک دئیگ
چاراں دل ءَ پہ پسو ءَ، دل پہ مزن زانتی گوئشیت
مٹ و بدل بیئگی نہ ئنت، شَر اِنت چہ وہد ءَ کارگرگ

☆

گوئزئنت اِے روچ و شپ ہان ئنت حبر یات
دل ءِ ٹپ دراہ بنت، ہان ئنت مگر یات
وتن ماتی مروچی دیدگاں دنت!
چہ پیم مات ءَ نبئنت نورِ نزر یات

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

من ءَ گیرام نبئت دست بستگیں ذال
ہما سرپاش، شپاد و واریں پھوال
کہ حون ترئپ ترئپ چہ باسیماںاِ رچان ءَ
جھوداں رِگر اتنت دیمپہ گڑھیں شال۲

☆

من ءَ گیرام نہ بنت آءَ زہگ لوچین
بُت اِش سبز تَرِتّت لتّاں چہ گھوچیناِ
پہ نان ءِ لنکھے ءَ پیسک اتنت زار
بدل نان ءِ اتت دژمان پوچین

☆

اِ برچانک، باہڑانی چیرءَ ۲ شالکوٹ اِ ترندیں، سوچاکیں، زِبریں (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

چو بالاچ ءَ گُبیں دردئنت دل ءَ مئے
جهود رنگاں جتئگ زندہ سِل۲ ءَ مئے
اِے کید و بند و لَٹ و چوپ و کُشتار
تاں کئیامت ءَ نہ کنزئنت چہ دل ءَ مئے

☆

حدا زانت دل منی سُتکہ کباب اِنت
نہ روچ ءَ، نئے شپ ءَ، آرام و واب اِنت
پُل و لُٹّانی گواچیگیں وتن مات!
نصیر بندبند ءِ داگھاں چہ ہذاب اِنت

☆

۲ پوست (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

رنگانی جہان اِنت کہ درین ءِ گندار
زیبا اِنت چو پُھل کند ءِ نمایانی بہار
او بزگیں دل! کد تئی چمانی برانز
بیت سارت چہ درینانی اُمل ءِ دیدار

☆

دل مرچی گمانانی اُرش ءَ گیر اِنت
اچ دید و شنید ءِ سر سیم ءَ دیر اِنت
زندان ءَ مس زلم ءِ جک و جونیں کپتگ
کُشتار ءِ کدی ڈاہ، کدی لٹّ ءِ ویر اِنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مرید بند بند وتی وت داگ داتت
پکیر ءَ اِشک اِے راہ ءَ رُماتت
نصیر ءَ کئوم ءِ دژمن داتگئنت داگ
دل ءِ بندان، کہ میدان ءَ درآتت

☆

ہوش و دل ءَ یک ہندے ءَ دارگ گران اِنت
گُوش و پُل ءَ کئوم ءِ وتی چارگ گران اِنت
چم زراب دیئنت، دہیت کنت دل، لاپ سُچیت
جی جانیں گھزب گواچیاں، مارگ گران اِنت

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مُلاّ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کاری بے نان اُو ئیش کنت بے کار
میر و بوتار و کھان و شاہوکار
انگتہ تئو من ءَ گوئشے کہ بگوئش
رَبّنا وقعنا عذاب النّار

☆

مئے جہاں جنّت اِنت لگھورانی
یا، مِراگاھنت گرّ و کورانی
بیریں کاری اُو ننگریں دہکان
بندی آوانی زَرّ و زورانی

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیا، اُو ملا، دُر وال گوئریں باتی!
ٹِکّے گوں من بگوئش تئو آیاتی
تو پہ سرمایہ دار ءَ دیستہ کجا؟
ربّ اِنت اَلعرض وْ اَلسَموَاتی

☆

مُلا، ملا! پچے تو بد مستئے
پرچے ءَ تئو چو گرّ و کور اَستئے
چُوشنگ سامراج مئے جوناں
تئو، گونائی دلّالاں پیوستئے

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

شرم ریش ءَ گوں نہئیت ترا مُلّا!
سامراج ءِ تو نشتگئے چُلّ ءَ
پہ دپارے ءَ شیرکن و چرپین
پُشت پد، داتگئے کلام اللہ

☆

مُلا اُو مُردہ شود شومیں کچّٹا[1]
پاداں سرمایہ دار ءِ اِنکہ مچٹ
دین ءِ راہ ءَ یلہ مدے پہ تِلا
مذہب ءِ نام ءَ چو گناہ ءَ مکٹ

☆

[1] لیگار، چل، ناپلگار (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مُلا اُو نابزانتیں ناحک گو
جاہلاں رد مدے پہ زَرّاں چو
تُرس پچما روچ ءِ گریں گوازی ءَ
کم چہ بوتار ءَ ہم نبیت گوں تو

☆

کد کلام ءَ مس اتکہ اُو مُلّا
کوہی سیاہمارے بوارت تئ گُلّ ءَ
زَرّ و سھور ءِ کھزانگ[1] و جاگیر
نز چنہت، گوُشتہ کد رسول اللہ

☆

[1] حزانگ، گنج، مڈّی (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

آزمان سبز و گلزمین بورنت
الم و ہگمت چہ باتن ءَ زورنت
اَست و نیستاں مس بہر بیتہ جہاں
مُلا ایش ءَ نزانت و پہم کورنت

☆

جنگ اِنت سرمایہ دار و کاری ءِ
مزد ءِ نان وار و مپت واری ءِ
ملا! اِے ٹِک مگہ قرآن ءَ نہ اِنت
تئو چو بُن تیر ءِ سیت و واری ءِ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مُلا! تئی دپ چہ پندگ ءَ چرپ اِنت
تئی دپ ءَ کُپر و کاپر ءِ ترپ اِنت
تو وتی باریں، دامن ءَ را بچار
چکدر سِلّ، چو تئی ظَرپ[1] اِنت

☆

تئو اُو مُلا! گوں ہُلہ و پوشان
ربّ ءِ نام ءَ پچے گرے گوشاں
کپتگئے سامراج ءِ مس دام ءَ
مُلا! تئو گار بئے مس سیاہموشاں

☆☆

[1] پارسی لبز ایت ''ظرف''، بزاں دانائی، اَگل مندی، زانت، پہم (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ننگ

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

زندے کہ چو محتاج و گدا کنت ترا
زردار ءِ چُلم[1] زیر و پدا کنت ترا
ننگ ءَ تئی کشئیت و ہم نان ءَ تئی بارت
موت شرتر اِنت، چے زند ءَ جتا کنت ترا

☆

حاک ءَ وتن ءِ پہ زر و سیم ءَ مدیئت
گئیرانی حریر ءَ پہ گلیم[2] ءَ مدیئت
گر آس بگواریت و زمین تین بیت
ننگ ءَ وتی اَچ ترس ءَ اُوبھیم ءَ مدیئت

☆

[1] چلیم [2] پ ری لہ ایت گلیم بزاں کمبل گرمیں پوشاک (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

مرک ءَ چہ امان نیست پہ ہر حال مروں
اِے کدہ ءَ جوریگ ءَ پہ ہر حال وروں
آ ءَ مرک گچین اِنت چہ لُجوزیں زند ءَ
ساہ بدیئوں، اِزت و حکاں ببروں

☆

آیا کہ نہ اِنت ننگ وتی کئوم و وتن ءِ
پگرانی تہہ ءَ گُمسریں، مال و نگن ءِ
انسانے مگوئش، گوک و پس و سہدارے
گر واجہ بیت چین و ختا اُو ختن ءِ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

نئے پشت کپیت سھور، نہ مُڈی، نہ مکان
نئے زہگ وجنین و سیال، نئے اِزت وشان
کل گار بیئت مس دور و زمان ءِ گردان
مانیت چڑوا[1] نام پہ مرداں، مس جہان

☆

ہردینکہ تئ ماتی وتن ءِ لج و مئیار
توپان و مجاں کپتہ، بیت دہنز و تہار
ہیپا[1] انت کہ اگن ننگر و نامانی گہرد
لوگانی تہا چیر بنت، ترس ءِ شکار

☆

[1] تہنا، ایوک

[1] پارسی لبز ''حیف'' بزاں ارمان، اپسوز، دریگئیں (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ننگنت بلوچ ءَ پہ کہ چمدار بیت
نان ءِ وتی گھئیراں چہ تلب گار بیت
زندے کہ اگن چو پہ مئیاراں بگوئزیت
وش اِنت چہ چشیں زند ءِ بدل دارا[1] بیت

☆

پادا اِت براتاں! کہ وتن کنت توار
دیم ءِ شُت وگوست ئنت پہ شما اِشتہ مئیار
نیں دور شمے گنت بیا اِت پہ مَڑا
سریں بستگ و چاڑِنگ و سرگرم و تیار

☆

[1] ادادار ءَ چہ مراد، پاھو اِنت بزاں پاھو ءِ دار (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِے زند گوئزان اِنت پہ ہر حال گوئزیت
گوں ئیش ءَ گوئزیت یا پہ جنجال گوئزیت
شر اِنت ہما زند، پہ کئوم ءِ راہ ءَ
کھندان و مڑان ءَ گوں سر و مال گوئزیت

☆

مردانی نہ اِنت ساہ چہ ننگ ءَ شرتر
بے آپیں نہ اِنت حیر، چہ جنگ ءَ شرتر
مرد آ ءَ اِنت کہ، ننگ ءَ پہ وتی ساہ ءَ بدئنت
آ ءَ مردے نہ اِنت بیتہ مس رنگ ءَ شرتر

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library Scanned by CamScanner

ننگ سبزیں لُڑے، اشکرے، مارے، حبرے

انگت دگہ چیـــــــئـــــے، دگہ یک ساہ برے

ننگ نام اِنت بلوچ ءِ، کہ اِے نام ءَ کرزیت

سر درہنز و پگز زیر و یل و سیاہ جگرے

☆

وتن مرچی مج و دہنزاں مس گار اِنت

پُل و لُٹّ، کُشت و کوش و واوَ زار اِنت

وتن مات ءِ مڑادار و یلیں زہگ!

شمارا ننگ و نام ڈن ءَ توار اِنت

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

وتن

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

مئے زراب گپتگیں وتن پُھلّیں
دشت و دامان و کوه مزن ٹُلّیں
پہ جہانیاں چِلّگے دارئنت
ما پمیشاؤں آچش ءَ چُلّیں

☆

اُو، حاک وتن ءِ! من ءَ چہ ساه ءَ دوستئے
چمانی منّی نیر ءِ، چہ ماه ءَ دوستئے
بے دہنز، کپیئے تو منی چمانی تہا
اَچ سرمگ ءَ شرّ یئے، چہ نگاه ءَ دوستئے

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہرچوں کہ بیت وش دِگر ءِ ملک و دیار
آباد و جہاں جل و مزن نام و توار
شہد ءِ بتچئنت جو، ولیکن پہ نصیر
شرتر چہ جہان ءَ اِنت ''وتن ءِ حشکیں دار''

☆

جی کئوم و وتن پرتہ منی جان کربان
دنیا چہ بلائے، منی ایمان کربان
تئی اِزت و آزاتی و آبادی ءَ
چمانی منی دیدگ و جانان کربان

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہر دینکہ وتن شت، تو بزاں ہچ نہ منت
لاش ءَ چہ کپن شت، تو بزاں ہچ نہ منت
بلبل کہ پہ پھل ءَ وتی ساہ ندر کتئگ!
چاپا کہ چمن شت، تو بزاں ہچ نہ منت

☆

تئی نام، تئی شان، تئی ہرچی وتن اِنت
تئی پوشش وتئی نان، تئی ہرچی وتن اِنت
داتئیے وتن ءَ تہ بزاں داتیئے گُلاں
تئی جان، تئی ایمان، تئی ہرچی وتن اِنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

شر اِنت چہ بہشت ءَ منی سحرائیں وتن

اَچ بکھـــل وپھل ءَ، منی کھارائیں[1] وتن

من دریھ کناں نیم شپاں، آہ جنان

اِے وائے وتن، وائے وتن، ساہیں وتن

☆

اِے کوہ، اِے سحرا، اُو اِے زربار منی

اِے مال و زمین ءِ چیر ءِ انبار منی

اَے وائے اگن، چوش بیتیں براساں!

اِے ملک منی اُو ایشی ءِ ہر کار منی

☆

[1] پارسی لبز ''خار'' ''خارا'' بزاں جک، کُنٹگ، ادا کُنٹگی ئیں مراد اِنت (گچکی

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

تو ماہے ءِ ما پرتہ چو کبگ ءَ دلگیر
تو پھلے ءِ، ما بلبل و سک پرتہ زہیر
مرچی کہ بداں گپتہ ترا، سوحتگہ چہ کہر
باندا تہ ـــ گروں ترا، کنوں ما کشمیر

☆

تئو لاپ، تئو پوشاک، تئوے نام ونشان
تئو ماہ، تئو درگاہ، تئوے چم و زبان
داروں گوں وتی مال و زر و ہید سراں
اُو زندگی ءِ جند، تئ اِزت و شان

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہردیں کہ چہ کُہسار سر ءَ کشّیت روچ
دنت جُلگہیں شال ءِ گِس و ہر بامبا[1] گروچ
تو شاد بیئے اُو منی پُھل کندیں وتن
ہر روچ تئی ندر سر ءِ بیتہ بلوچ

☆

ننگ ءَ پہ تئی، اُو مئے وتن ندر بیئوں
زرچی بیے! ما وش سراں پرتہ دیئوں
سرباری و گہگیری ءِ جنگنت ہمیش
تو پشت بکپیئے، ما بہو یا مبوں

☆

[1] بان ءِ سر، بادگیر ءِ سر (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

بیلاں! وتن ءِ لج و مئیار ءِ دروہی
ننگانی کسم، مات و گہار ءِ دروہی
حاک ءَ وتن ءِ پہ زر و سیم ءَ مدیئت
ماتی وتن ءِ پھلیں بہار ءِ دروہی

☆

بلوچستان تیرانی دپ ءَ اِنت
پدا روچ روشنائیں، چو شپ ءَ اِنت
پدا دور اتکہ نیں، باڑیگلانی!
چو بھینگ ءَ ہڈے چرپیں مس دپ ءَ اِنت

☆

وتن مات اِنت و مئے گور و سرا دنت
وتن ساہنت و مئے زند ءِ مرادنت
دئیوں ساہ ءَ را پہ زند ءِ مراد ءَ
ہے ساہ! استی ءِ مئے روئیدااں دنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

گوئزنت اِے روچ و شپ، مان ئنت حبر یات
دل ءِ ٹپ دراہ بنت، مان ئنت مگر یات
وتن ماتی مروچی دیدگاں۔۔۔دنت
چہ پیم مات ءَ نبنت نورِ نَزریات

☆

لے پارسی، اردولبز ایت بزاں کسہ، داستان، حالور (گچکی)

تو مات، تئ رنگ و بہارانی کسم
تئ سُھوریں گوئزند ءِ او سحارانی کسم
شِپیوں ترا بانوری لباسے روچے
تئ سوچگیں بیکانی، مئیارانی کسم

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ورنا

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

او بیر سریں ورنا تئو پچے بے ہوشئے
دنیا ءِ چہ چماں تئو پچے روپوشئے ؟
دُزکاری ءَ گوں واجہ نبئے حکّانی
گالاں منی، او دوست! مہ شموشئے

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

او چِندنیں ورنا! منی گالاں گوش دار
روَت زیت اے ورنائی ءِ موجانی بہار
مرچی تئو نیاھتے اگن کار ءَ وتن ءِ
بانداتہ نبئے زندگیں مرداں گوں شمار

☆

لے پارسی، اردولبز بزاں چیر، اندر، پہمیان (گچّی)

اے ملک شُمئیگ اِنت او اے کہسار شُمئے
اے کیچگ و اے دشت و اے زربار شُمئے
سریں بستگ و چاڑگگ و گرئنداں بیااِت
ایشانی نگہبانی او ہر کار شُمئے

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

بیا بیا منی، او کوہ و تلارانی وکاب

کئے بُرّہتہ تئ پَرّگ[1] و بالانی شباب

روچے تو مزارانی جت و گشّہت چم

مرچی تئ سر ءَ نشنہ نَسُو[2] جنت گھراب

☆

[1] بانزل، بال

[2] ہما توبہ کہ اَچائی ءَ رندگہ گُناہ کنگ ءِ ہچ نیت و اِراد ہے مبیت۔ (گچکی)

دژمن تئ زوراک و بسیار اِنت پادا!

گُڈ ءَ پہ تئ چاڑ و تیار اِنت پادا!

اے کوہ و در و دشت، زِر و کئور و تیاب

میرات و تئ مال و مئیار انت پادا!

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دل ءَ چاڑئنت دژمن ملک و کام ءِ
وتن داتگ پہ اُومیت ءَ اِنام ءِ
یلیں ورنا! سریناں بستہ بیا اِت
مروچی اِمتحان اِنت ننگ و نام ءِ

☆

دنیا وتی مَنِشتاِ و حساب ءَ لوٹیت
ہر نلکگے در کیت جواب ءَ لوٹیت
مرچی تئی حون آپ و بدن سردئنت اگن
حسکیں لد ءِ آس او زراب ءَ لوٹیت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library

ملک ءَ وتی اچ لُٹّ و پُل ءَ پاک کنہت
لُٹوکیں سراں ہیرت کنہت، حاک کنہت
واب ءَ گوں نبنت شر شمئے کار و حبر
پاداہت و دستاں وتی چالاک کنہت

☆

1 پیرانی سرءَ داتگیں کول، منئتگیں، زبان داتگیں (گچکی)

ورنائی ءِ اے روچ گران ئنت جہان
ایشان ءَ مکن گار تئو گوں لئیب و لہان
ہرچی تئو مروچی بکنئے، کس نہ گوئشیت
بانداتہ ہمے روچ بیئت پرتو شگان

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ورنائی ءَ گمراہی و مستیءَ گوُشئنت
دانائیں بشر آئرا ہستیءَ گوُشئنت
اے ہستی ءَ ربّ ءَ پہ مدے، گارے مکن
سرمستی و گمراہی ءَ پستیءَ گوُشئنت

☆

ورنا وتن ءِ بازو و شان و سپرئنت
ورنا وتن ءِ تاگت و ناز و جگرئنت
ورنا کہ پہ ننگ ءَ وتن ءِ جہد جنئنت
اچ کیسر و کسرا ءَ وتی حکّان گرئنت

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

او ننگریں ورنا! او وتن پالیں یلیں بیر
پادا! وتن ءَ کرتگئنت تاراج، بلہ زیر
درکپ چہ گس ءَ، بِلّے گُل ءِ نند و نیاد ءَ
لوٹئنت ترا مس دومگاں کوہگر دیں پگززیر

☆

دشت و جبلاں، آسے بلوچانی سر ءَ مان
شانتگ بد و حُوں واریں دلارانی سپاہان
او ننگریں ورنا! وتی کئوم ءِ پہ مئیار ءَ
بے ترس و کھتر دَور کنہت مس تہہِ آسان

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ہر ہند بلوچانی دہنز و مجان اِنت
زلم ءِ جٹ و لمبوکاں وتن ماتی سُچان اِنت
او ننگریں ورنا! او بلوچانی ءِگہمر دان!
رُنبہت کہ بدی بیح و بن ءَ کئوم ءِ گوئجان اِنت!

☆

گمنام بئے، او کنگریں ورنا گُنگیں
نان برتگ و ملک ءَ برئنت دژمن ڈُنگیں
کئوم ءِ ترا دروہی اِنت، او ورنا! پادا
مئیل دژمن ءَ اچ سیم سر و راہاں رُنگیں

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

ورنا ترا کئوم و وتن ءِ دروہی اِنت
ملک ءِ پُلگ ءَ پہ تئی بداں گوہیا اِنت
بہل واب ءَ نیں، سجّیں گوں سلاہاں پادا
جنگ لازم اِنت، سحرائی اِنت یا کوہی اِنت

☆

لے چکرُ ونکی ورنگ، ترو پِر تَر دئیگ (گچکی)

او ننگریں ورنا! پدا چکپروش و بچار
ماتی وتن ءِ گُٹ ءَ مس لوپنت سیاہمار
چو جوگی ءَ سسّا کن و سیاہمار ءَ بگر
اِنّا، گوں وتن کنت ترا ہم مسمار

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

او بَلکشیں ورنا! تو چیا جاب[1] دیئے
چوش چادرءَ پر داتہ، وتءَ واب دیئے
ماتی وتن ءِ من ترا پیگھاماں دیاں
تو گندے منءَ راہءَ وتی تاب دیئے

☆☆

[1] بزاں جاپ دیئے، سُستی کنئگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیاءدود

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

استار مُجاں مس چیر و دہنزئت
پاہار دل ءَ چو نود شنزئت
مئوجانی زِر ءَ چہ گُلگُلیں چم
دُرّ و گوہراں اَملّیں درہنزئت

☆

دل چو کبس ءَ مس بندیں توتی
ہر وہد ءَ شَلیت دُرّ و موتی
دیر بالیں گُماں، وہد و بے وہد
تیراں گوں زہیر ءِ بیت دُروتی

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

زندان ءِ، مجیں مں یکتنائی
بیت پگر و گُمان ءَ روژنائی
سورت اَجبنت دل ءِ مچنڈیں
کنت سیاہیں شپاں گوں آژنائی

☆

زُلمانی زراب و سیاہیں جمر
ماتی وتن ءِ سر ءَ، تنا سر
بیداد و مداداں پُھر گمیں دل
گندیت و سُچیت چو آس و انگر

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

تاں کد اے سِتم، اے لُٹ و لُٹمار
تاں کد اے سرانی رون و بومبار
دستاں پہ دُعا ءَ، نین مدارت
ہرز و حبر ءَ گوں، شر نبنت کار

☆

دستاں بکنہت دل ءَ گوں ہمراہ
بید سھوریں پڑ ءَ نہ اِنت دگہ راہ
ترنپ سھوریں ہردیں کپئنت تلاران
وت سار کنئنت اے ڈُنگ و گمراہ

☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دنیا ءِ ہمیش اِنت دود و دستور
زحم ءَ گوں رسئت جنّت و حُور
زند ءَ چہ، گُھلامی و ہزاب ءِ
ننگدار کنئنت مرک ءَ منزور[1]

☆☆

[1] اردو پارسی لبز منظور بزاں کبول کنگ (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

هور

و

اَوارِیں

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

اِلم

انسان ءِ شرپ، زیور و تاگت اِلم اِنت
گویاکی و روژنائی، سداکت[1] اِلم اِنت
کھلاک[2] و جہاں گیر و جہاں دار، نصیر
وت، بیتگ و ہستی ءِ شہادت اِلم اِنت

☆

اِلم اِنت کہ آدمی پہ بال ءَ گردیت
سبزیں زِر ءِ چیر ءَ پہ کمال ءَ گردیت
ہرچی کہ اِدا ہست، چے بالا و چے پست
انسان ءِ گُھلام بیت و پہ حال ءَ گردیت

☆

[1] پارسی لبز صداقت بزاں راستی، تچکی [2] پارسی لبز خلاق، خلائق (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

کئوے کہ پہ اِلم ءِ تلب ءَ بستہ کمر
کئیت آئی سلام ءَ پہ بزاں سوب و زَپر
حاک ءِ اے جہاں چیئے کہ بوشتیت دیما
استاراں گوں ماہ ءَ کُتی کنت زیر و زَبر

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

زند

کئیپانی تلب دار اِنت سبک ساریں زند
دابانی ہوا دار اِنت، نماداریں زند
زیریت کسے اُگھدَگ ءَ کئوم و وتن ءِ
آئی سر ءِ دستار اِنت گرانباریں زند

☆

زند چیئے اگن شون وشوہاز ءَ مگوئزیت
آزاتی ءِ گریں تگ و تاز ءَ مگوئزیت
آءَ زندے نہ انت مرکے، بلے بے آپیں!
کئوم و وتن ءِ ہزمت ءِ ساز ءَ مگوزیت

☆☆

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

سامراج

سامراج ءِ سِلاح زیت بنت کُنت
استیمارا[1] وتی پروشیت سُنت
مذہب، بے زَرَر، مانیت ٹُنت
مہرگوں مہر ءَ بیت لُنٹ پہ لُنٹ

☆☆

[1] استعمار (گچکی)

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner

دست و پاداں بلوچ ءِ بُرّان انت
بستہ دست زالبولاں گرّان انت
ہائے، کوہنگ ءِ واجہ بے سوبین
حون بلوچ ءِ تئیَ دستاں چُرّان انت

گُل خان نصیر

شنگکار: بلوچستان اکیڈمی، تربت

Downloaded from Atta Shad College Digital Library
Scanned by CamScanner